

Den retlige regulering af voldtægt på afstand

JURIDISK KANDIDATSPECIALE

Thor Strellner Martens
Thomas Hingbjerg Givskov

Titelblad

Dansk titel: Den retlige regulering af voldtægt på afstand

Engelsk titel: The criminalization of rape from a distance

Forfattere: Thor Strellner Martens
Thomas Hingebjerg Givskov

Studieretning: Jura

Opgavetype: Kandidatspeciale

Universitet: Aalborg Universitet

Fagområde: Strafferet

Vejleder: Lene Wachter Lentz

Dato for aflevering: 19. maj 2022

Antal anslag: 132.567

Abstract

The following thesis concerns the relatively new phenomenon, in which a perpetrator who has not been in physical contact with the victim is convicted of a sexual crime which according to the wording of the crime requires intercourse or a relationship of a sexual-like nature. Probably the best known of such sexual crimes is found in § 216 of the Danish Penal Code, which is the provision on rape. This provision will thus also be the primary focus in conjunction with § 225 of the Danish Penal Code, which enables the courts to rule on sexual crimes that require sexual intercourse when only a sexual act other than intercourse has occurred. The thesis seeks to elucidate the extent to which it is possible to convict a perpetrator of rape even though they have not been in physical contact with the victim, thus committing a rape from a distance. Based on the findings, the thesis thereafter discusses whether Danish law in this legal field should be changed or not.

The thesis accomplishes the above by doing the following. The thesis analyses the Danish Appeal Court's ruling in case TfK 2013.209 V as well as the Local Court's ruling in case S-7-1882-2020 ("Esbjerg-sagen"). Afterwards several Appeal Court- and Supreme Court cases from Norwegian and Swedish case law will be addressed in order to compare the findings to the findings from Danish case law. The comparison between the state of law in the three countries will then act as a basis for the discussion of whether Danish law in this legal field should be changed or not.

First, the subject of the thesis, as well as its purpose and problem, will be introduced. Also, the relevant sources as well as the legal methodology are presented in context to each other. Subsequently, the thesis sets out the legal framework for the legal dogmatic analysis of the thesis, where the relevant concepts and provisions used in the thesis, as well as their material scope, will be described and explained. As the first aspect of the legal dogmatic analysis, the thesis presents the prevailing understanding of rape and sexual acts other than intercourse, where case law is addressed and analysed to determine the lower limit for when the provisions can apply when the sexual crime occurs in the physical presence of the perpetrator and the victim. Next in the legal dogmatic analysis, the thesis focuses on determining the legal status of when it is possible to convict a perpetrator for rape at a distance. Afterwards, the thesis then describes and analyses Norwegian and Swedish case law in this area in order to do a comparative analysis between Danish case law and Norwegian/Swedish case law. These results are then applied to considerations in relation to whether the Danish legal status around rape from a distance should be changed, either in the form of a revision of the law, or interpretation of the law, so that the legal situation in the area follows the development of society.

Finally, the thesis concludes that in Denmark it is possible to convict a perpetrator of rape even though they have not been in physical contact with the victim. However, in order to rule such conviction, the sexual act which the perpetrator has forced the victim to do to themselves has to include insertion of fingers or objects into the genitals or anus. This is contrary to both Norwegian and Swedish case law in the legal field, where several differences are seen. Based on these findings, as well as further discussion points made in chapter 8, it is concluded the Danish Penal Code should be changed, so that there is a more specialized law provision to cover such instances which at the current moment gets ruled as rape from a distance.

Indholdsfortegnelse

DEL I – Emnefelt	1
1. Emnefelt	2
1.1. Indledning og emnevalg	2
1.2. Problemformulering	3
1.3. Eksempel	3
1.4. Afgrænsning	4
1.5. Metode og kilder.....	5
1.6. Struktur.....	7
DEL II – Retsdogmatisk analyse.....	9
2. Retlig ramme	10
2.1. Seksualforbrydelser.....	10
2.1.1. Seksualforbrydelser generelt	10
2.1.2. Andet seksuelt forhold end samleje.....	11
2.1.3. Voldtægt.....	11
2.1.4. Blufærdighedskrænkelser	14
2.2. Ulovlig tvang.....	15
3. Den gængse forståelse af voldtægt og andet seksuelt forhold end samleje	17
3.1. Voldtægt og andet seksuelt forhold end samleje.....	17
3.2. Afgrænsning mellem straffelovens §§ 232 og 225 ved gerningsmandens berøring.....	18
3.2.1. UfR 2019.947 H	19
4. Voldtægt på afstand i dansk ret.....	22
4.1. TjK 2013.209 V	22
4.2. Esbjerg-sagen (S-7-1882-2020)	24
4.2.1. Forhold omfattet af straffelovens § 216, jf. § 225	24
4.2.2. Forhold, der ikke er omfattet af straffelovens § 216, jf. § 225	26
4.2.3. Afstandselementets betydning for strafudmålingen	28
5. Sammenfatning af retsdogmatisk analyse	30
DEL III – International komparativ ret	32
6. Voldtægt på afstand i norsk og svensk ret.....	33
6.1. Norsk ret.....	33
6.1.1. Lovgivning	33
6.1.2. Retspraksis	34
6.2. Svensk ret	36
6.2.1. Lovgivning	36
6.2.2. Retspraksis	36
6.3. Sammenfatning.....	41
6.3.1. Sammenfattende om retstilstanden i Norge.....	41
6.3.2. Sammenfattende om retstilstanden i Sverige.....	42

7. Komparativ analyse af retstilstanden for voldtægt på afstand i dansk ret og fremmed ret	43
7.1. <i>Indtrængning</i>	43
7.2. <i>Afstandselementets betydning for strafudmålingen</i>	44
7.3. <i>Realtid eller senere dokumentation</i>	45
7.4. <i>Den komparative ret anvendt på hypotetisk eksempel</i>	46
7.4.1. Dansk ret.....	46
7.4.2. Norsk ret.....	46
7.4.3. Svensk ret.....	47
DEL IV – Retspolitiske overvejelser	48
8. Er den danske retstilstand på området for voldtægt på afstand hensigtsmæssig?	49
8.1. <i>Komparativ ret</i>	49
8.2. <i>Dansk ret</i>	51
8.2.1. Legalitetsprincippet.....	51
8.2.2. Bør der ske en ændring i den danske retstilstand?.....	53
8.2.3. Hvilken ny lovgivning skal ændre den danske retstilstand?.....	56
DEL V – Afrunding	59
9. Konklusion	60
10. Perspektivering	62
11. Litteraturliste	66

DEL I – Emnefelt

1. Emnefelt

1.1. Indledning og emnevalg

Som følge af samfundets og teknologiens udvikling, er det blevet bredt kendt, at internettet i stigende grad bliver anvendt til kriminalitet. Ofte forbindes kriminalitet over internettet dog med hacking eller økonomisk kriminalitet, men der er i de senere år opstået et fænomen, hvor også internettet anvendes til at begå seksualforbrydelser. Emnet er således relevant, da samfundet på meget kort tid er blevet mere digitaliseret, hvilket medfører, at internettet i højere grad bliver anvendt til at udnytte andre seksuelt, især børn og unge. Dertil følger, at det i en lang periode har været kendt, at en seksualforbrydelse som blufærdighedskrænkelse, jf. straffelovens § 232, kan udføres over internettet, idet en gerningsmand, som eksempel, forholdsvis let kan blotte sig foran en uvillig forurettet, hvis blufærdighed således bliver krænket. Denne form for seksualforbrydelse har dog ikke noget umiddelbart krav om berøring eller samleje af- eller mellem gerningsmand og forurettet. Det ovenfor nævnte nyere fænomen, som er opstået, adskiller sig dermed fra en seksualforbrydelse som straffelovens § 232 ved, at der er tale om seksualforbrydelser, der efter en gængs forståelse normalvis forudsætter et samleje, og således sjældent er set begået på afstand, uden gerningsmandens og forurettedes fysiske tilstedeværelse på samme geografiske placering.

I nærværende fremstilling behandles således det forholdsvis nye fænomen, hvorefter en gerningsmand, der ikke har været i fysisk kontakt med den forurettede, dømmes for en seksualforbrydelse, som efter deres ordlyd kræver et samleje, eller et forhold af samlejelignende karakter, jf. straffelovens § 225. En sådan seksualforbrydelse vil normalvis, efter en gængs forståelse, forudsættes at blive begået under gerningsmandens og forurettedes fysiske tilstedeværelse på samme geografiske placering, og den formentlig mest kendte af sådanne seksualforbrydelser findes i straffelovens § 216, som er bestemmelsen om voldtægt. Denne bestemmelse vil således også være fremstillingens primære fokus, sammenholdt med straffelovens § 225, der gør det muligt for domstolene at afsige dom efter seksualforbrydelser, der kræver samleje, ved andre seksuelle forhold end samleje. Det er i øvrigt nævneværdigt, at straffelovens § 225 netop anvendes i sager, hvor der sker domsfældelse for voldtægt på afstand, idet gerningsmanden tvinger forurettede til at udføre seksuelle handlinger med sig selv. Dette kan rejse spørgsmål om, hvorvidt en sådan handling kan siges at være indeholdt i gerningsindholdet i straffelovens § 225, og således hvorvidt domsfældelse efter straffelovens § 216, jf. § 225 for sådanne forhold egentlig er i overensstemmelse med det strafferetlige legalitetsprincip.

I andre nordiske lande er ovenstående tilfælde i højere grad behandlet. Enten fordi bestemmelserne om voldtægt er mere præcise, og det via retspraksis fra højeste instans er slået fast, hvordan retstilstanden er, som det er tilfældet i Norge, eller fordi retspraksis har ledt til en usikkerhed i retstilstanden, idet man har lagt stor vægt på legalitetsprincippet, hvilket har skabt fokus fra lovgiver, hvilket for tiden ses i Sverige. De to forskellige situationer i disse lande kan derfor være med til at inspirere dansk ret til, hvordan forholdene hensigtsmæssigt reguleres i Danmark, med retssikkerhed og voldtægtsbestemmelsens bagvedliggende beskyttelseshensyn for øje.

På baggrund af ovenstående er således udarbejdet følgende problemformulering:

1.2. Problemformulering

Fremstillingen søger at undersøge retstilstanden på området for seksualforbrydelser begået på afstand, navnlig med fokus på hvornår der kan ske domsfældelse for voldtægt, jf. straffelovens § 216, jf. § 225, når ikke gerningsmanden og forurettede er til stede på samme geografiske placering, med inddragelse af norsk og svensk ret med retspolitiske overvejelser i sigte.

1.3. Eksempel

Følgende er udelukkende fiktivt eksempel, der skal ses som et pædagogisk værktøj til at danne en forståelse af fremstillingen for læseren:

Peter Jensen er kommet i besiddelse af nøgenbilleder af en kvinde. Han skriver til kvinden, at han vil offentliggøre billederne, med mindre kvinden indfører en hårbørste i kønsdelen, imens Peter Jensen følger med på webcam. Anklagemyndighedens tiltale lyder på voldtægt, jf. straffelovens § 216, jf. § 225, og retten skal herefter tage stilling til, om forholdet kan anses som værende et andet seksuelt forhold end samleje og dermed omfattet af voldtægtsbestemmelsen, eller om der blot er tale om ulovlig tvang og/eller blufærdighedskrænkelse efter straffelovens §§ 260 og 232. Domstolen konkluderer i denne situation, at der er tale om voldtægt. Men hvad så når Anders Holm få uger efter, på samme måde, tvinger en anden kvinde til at filme sig selv onanere, men uden at skulle indføre noget i kønsdelen, og sende videoen til Anders Holm. Nu skal domstolen undersøge, om disse forhold skal henføres under samme retsregel, eller om det har en betydning, om der er indført noget i kønsdelen, og om det har en betydning, at forholdet ikke er sket på webcam, men at videoerne er sendt til Anders Holm, efter den seksuelle handling er udført.

Problemstillingen er meget ny i dansk ret, og lovgiver begynder at se, at domstolene behandler flere sager på området. Derfor udarbejdes en betænkning, der skal se på, om den nuværende retstilstand på området synes hensigtsmæssig, eller om der bør laves ny lovgivning,

som følger med samfundets udvikling. I forbindelse med arbejdet hentes inspiration fra retspraksis i øvrige nordiske for at se, om reglerne bør moderniseres til at indeholde seksualforbrydelser, som sker på afstand, i sit gerningsindhold.

1.4. Afgrænsning

I fremstillingen behandles seksualforbrydelser på afstand med fokus på hvornår et forhold, der er begået på afstand, kan dømmes som voldtægt. Fremstillingen gør i den forbindelse brug af især to vendinger, disse værende: *seksualforbrydelser på afstand* og *voldtægt på afstand*.

For denne fremstilling skal vendingen *seksualforbrydelser på afstand* forstås som forbrydelser, der efter deres seksuelle indhold naturligt forbindes med en gerning, der er omfattet af straffelovens kapitel 24, men som er begået uden gerningsmandens og forurettedes fysiske tilstedeværelse på samme geografiske placering. Disse står i modsætning til de mere klassiske seksualforbrydelser (i den forstand, at lovgivningen i det væsentlige er udformet med disse for øje), hvor gerningsmanden og forurettede er fysisk tilstedeværende på samme geografiske placering. Når sådanne forbrydelser begås på afstand, kan gerningsmanden eksempelvis tage del i den seksuelle handling, som forurettede udfører, i realtid via chats og/eller webcam, men det kan også ske, at gerningsmanden modtager forurettedes billeder eller videoptagelse af handlingen, efter handlingen har fundet sted.

I fremstillingen søges det belyst, i hvilket omfang der kan ske domsfældelse for voldtægt, når der er tale om en seksualforbrydelse på afstand. Det søges således at klarlægge en nedre grænse for, hvornår det materielle indhold i straffelovens §§ 216 og 225 er opfyldt i sådanne situationer, og at der således kan ske domsfældelse for *voldtægt på afstand*.

Fremstillingen søger desuden at fremkomme med retspolitiske overvejelser om, hvorledes den nuværende danske retstilstand på området for voldtægt på afstand er hensigtsmæssig ud fra retssikkerhedsmæssige hensyn samt hensyn til beskyttelsesinteresserne bag voldtægtsbestemmelsen, eller der bør ske ændring i retstilstanden. Det bemærkes i relation hertil, at det for fremstillingen findes relevant at overveje, om strafferammen for eventuel ny lovgivning generelt bør være mildere, identisk eller hårdere end strafferammen for nugældende lovgivning, om end der afgrænses fra at behandle strafferammerne for konkrete straffebestemmelser i denne fremstilling.

1.5. Metode og kilder

I nærværende fremstilling anvendes retsdogmatisk metode, såvel som der inddrages retspolitiske overvejelser på baggrund af en komparativ analyse med international komparativ ret.

Den retsdogmatiske metode arbejder med det formål at beskrive gældende ret (de lege lata).¹ Det vil altså sige *retstilstanden* på et givet område.² Gældende ret fastslås ved at beskrive, systematisere og analysere relevant materiale,³ hvilket navnlig omfatter *retskilder*, herunder loven, retspraksis, begreber, principper og andre kilder, herunder juridisk litteratur.⁴ Når gældende ret skal indkredses, findes det mest nærliggende at tage udgangspunkt i de to retskilder, der må anses for værende de to højeste inden for retskildehierarkiet: *retsforskriften* og *retsafgørelsen*, altså groft sagt loven og retspraksis.⁵ Det er således anvendelsen af de tilstedeværende retskilder, der leder frem til resultatet og dermed gældende ret.⁶ På baggrund heraf er der derfor i denne fremstilling udvalgt de for fremstillingen relevante retskilder, som så systematiseres og analyseres for at belyse gældende ret vedrørende voldtægt på afstand.

Retspolitisk metode beskriver, hvordan retstilstanden bør være. Retspolitiske udtalelser rettes tit mod andre for at overbevise dem om, at ændring af den gældende retstilstand er fordelagtig, fordi vedkommende ikke selv kan ændre retstilstanden.⁷ Der er almindeligvis to adressater, som en retspolitisk udtalelse henvender sig til. Hvis udtalelsen omhandler tilføjelsen af en ny regel, så vil modtageren være lovgiver (de lege ferenda), hvorimod hvis udtalelsen omhandler anvendelsen af en gældende retsregel, så vil modtageren være domstolene (de sententia ferenda).⁸ Derfor vil der i nærværende fremstilling blive diskuteret, hvorvidt man vil kunne løse et eventuelt retstilstandsmæssigt problem på området for voldtægt på afstand, ved at ændre gældende ret. Enten med ny lovgivning eller en fastlæggelse af en ny retstilstand på området. Disse retspolitiske overvejelser

¹ Munck-Hansen, C., (2018), *Retsvidenskabsteori*, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 64

² Munck-Hansen, C., (2018), *Retsvidenskabsteori*, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 204

³ Munck-Hansen, C., (2018), *Retsvidenskabsteori*, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 64

⁴ Munck-Hansen, C., (2018), *Retsvidenskabsteori*, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 47f.

⁵ Blume, P., (2016), *Retssystemet og juridisk metode*, 3. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 55

⁶ Tvarnø, C. D. m.fl. (2014), *Retskilder & retsteorier*, 4. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 34

⁷ Blume, Peter (2016), *Retssystemet og juridisk metode*, 3. Udgave, Jurist- og økonomforbundets forlag, s. 353f

⁸ Blume, Peter (2016), *Retssystemet og juridisk metode*, 3. Udgave, Jurist- og økonomforbundets forlag, s. 354

vil ske på baggrund af en sammenligning med international komparativ ret, navnlig norsk og svensk ret.

Nærværende fremstilling beskriver og analyserer dansk ret, såvel som fremstillingen beskriver – og i begrænset omfang – analyserer norsk og svensk ret. For så vidt angår både dansk, norsk og svensk ret vil der tages udgangspunkt i de traditionelle retskildetyper; altså loven og retspraksis. Derudover vil lovforarbejder blive benyttet som supplerende- og fortolkningsmæssigt materiale. Disse retskilders retskildeværdi vil i det følgende beskrives.

For så vidt angår danske retskilder, vil dele af straffelovens kapitel 24 blive behandlet. Straffelovens § 216, voldtægtsbestemmelsen, er genstand for nærmere analyse, eftersom denne har oplevet to store ændringer i løbet af det seneste årti, og bestemmelsen er desuden helt central i relation til seksualforbrydelser. Bestemmelsens lovforarbejder inddrages, for på denne måde at søge lovgivers intentioner belyst, for så vidt angår, hvilken fortolkning retsanvenderen skal anlægge reglen.⁹ Det bemærkes i den relation, at lovforarbejder besidder retskildemæssig værdi.¹⁰ Fremstillingen anvender dansk retspraksis på området, og dette retspraksis vil blive underlagt fortolkning. For så vidt angår fortolkning af domstolsafgørelser, er det relevant at overveje, hvorvidt afgørelsen kommer med en generel udtalelse eller en stillingtagen til en konkret tvist.¹¹ Desuden bemærkes, at en afgørelses præjudikatsværdi i høj grad afhænger af domstolens placering i domstolshierarkiet.¹²

Juridisk litteratur, som er relevant for belysning af seksualforbrydelser, inddrages som supplerende materiale. Der skal herved tages forbehold for, at juridisk litteratur vurderes at have mindre retskildemæssig betydning (hvis overhovedet nogen som helst retskildemæssig betydning) end andre retskilder såsom loven, retspraksis og lovforarbejder.¹³ Således er det vidt diskuteret, om juridisk litteratur i det hele taget er en retskilde, eftersom forfatteren, i mangel af at være udpeget til at varetage denne funktion, ikke har nogen umiddelbar legitimitet til at fastslå, hvad der konstituerer gældende ret.¹⁴ Det er dog næppe omstridt, at juridisk litteratur har en betydelig

⁹ Blume, P., (2016), *Retssystemet og juridisk metode*, 3. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 185

¹⁰ Blume, P., (2016), *Retssystemet og juridisk metode*, 3. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 185, Munck-Hansen, C., (2018), *Retsvidenskabsteori*, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 261

¹¹ Blume, P., (2016), *Retssystemet og juridisk metode*, 3. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 186

¹² Blume, P., (2016), *Retssystemet og juridisk metode*, 3. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 186

¹³ Munck-Hansen, C., (2018), *Retsvidenskabsteori*, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag s. 228 og 372

¹⁴ Blume, Peter (2016), *Retssystemet og juridisk metode*, 3. Udgave, Jurist- og økonomforbundets forlag, s. 188

indflydelse for så vidt angår juridisk argumentation, hvilket i høj grad ses ved, at domstolene benytter juridisk litteratur som fortolkningsmæssigt materiale.¹⁵ På baggrund heraf anvendes juridisk litteratur i fremstillingen som juridisk argumentation og fortolkningsmæssigt bidrag.

Hvad angår norsk og svensk ret, belyses dele af den norske lov om straff¹⁶ kapitel 26 og dele af den svenske brottsbalk¹⁷ kapitel 6, som begge er kapitlerne om seksualforbrydelser i de pågældende love. Derudover vil lovforarbejder til henholdsvis lov om straff og brottsbalk inddrages, såvel som norsk og svensk retspraksis behandles. Fremstillingen anvender fremmed ret som *international komparativ ret*. Der er således tale om en særskilt metode, hvorved retsanvenderen benytter komparativ ret fra andre lande til at gøre sig retspolitiske overvejelser om retstilstanden i eget land.¹⁸ Fremstillingen gør dette ved først at anvende länderbericht-metoden, hvor den norske og svenske retstilstand beskrives hver for sig. Derefter anvendes den analytiske metode, som er en dybere belysning af retstilstanden i landene, hvorved de enkelte landes retstilstande er genstand for en komparativ analyse, og de enkelte landes ret vil blive inddraget på de juridiske problemstillinger løbende.¹⁹ Fremmed ret kan ikke anses som en retskilde i dansk ret, men kan tjene som fortolkningsbidrag og inspiration til retspolitiske overvejelser i øvrigt.²⁰

På baggrund af ovenstående vil denne fremstilling fortolke de relevante retskilder i overensstemmelse med de ovennævnte overvejelser om metoder og retskilder for på den måde at fastlægge gældende ret indenfor området for fremstillingens problemformulering og derefter danne retspolitiske overvejelser.

1.6. Struktur

I kapitel 1 findes fremstillingens emnefelt, som indeholder indledning og emnevalg. Derefter findes fremstillingens problemformulering efterfulgt af et eksempel til forståelse af fremstillingen. Dernæst kommer fremstillingens afgrænsning og afslutningsvis et afsnit vedrørende de af fremstillingen anvendte metoder og kilder.

Efterfølgende redegøres der i kapitel 2 for den retlige ramme for fremstillingens retsdogmatiske analyse, hvor de relevante begreber og bestemmelser, som benyttes i fremstillingen, samt deres

¹⁵ Christensen, J. P., U 2017B.312, *Hvad kan man egentlig bruge juridisk litteratur til i praksis?*, s. 313

¹⁶ Lov om straff, LOV-2021-06-11-59

¹⁷ Brottsbalk (lag 1962:700) med senere ændringer

¹⁸ Munck-Hansen, C., (2018), *Retsvidenskabsteori, 2.udgave*, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, s. 72

¹⁹ Munck-Hansen, C., (2018), *Retsvidenskabsteori, 2.udgave*, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, s. 72

²⁰ Munck-Hansen, C., (2018), *Retsvidenskabsteori, 2. udgave*, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, s. 72

materielle anvendelsesområde, vil blive beskrevet og redegjort for. Derefter behandles i kapitel 3 den gængse forståelse af voldtægt og andet seksuelt forhold end samleje, hvor der inddrages og analyseres praksis for at fastslå den nedre grænse for, hvornår bestemmelserne kan finde anvendelse, når seksualforbrydelsen sker under fysisk tilstedeværelse af gerningsmanden og forurettede. I kapitel 4 fokuserer fremstillingen på at fastlægge retstilstanden for, hvornår en seksualforbrydelse på afstand kan dømmes efter bestemmelserne i straffelovens § 216, jf. § 225, altså en voldtægt på afstand. Kapitel 5 indeholder sammenfatningen på fremstillingens retsdogmatiske analyse, hvori hovedpointerne i kapitel 3 og kapitel 4 således vil blive opsummeret.

I kapitel 6 beskrives norsk og svensk ret på området for at belyse disse landes retstilstand for voldtægt på afstand. Derefter foretages der i kapitel 7 en komparativ analyse mellem dansk ret og norsk/svensk ret for at anvende resultatet til at kunne danne sig retspolitiske overvejelser.

I kapitel 8 fremføres retspolitiske overvejelser i forhold til, om den danske retstilstand på området for voldtægt på afstand er hensigtsmæssig ud fra retssikkerhedsmæssige hensyn samt hensyn til beskyttelsesinteresserne bag voldtægtsbestemmelsen, eller om der bør ske ændring i retstilstanden, enten i form af lovrevidering eller fortolkning af loven, således at retstilstanden på området følger med samfundets udvikling.

I kapitel 9 vil der blive konkluderet på problemformuleringen for nærværende fremstilling.

Slutteligt vil der i kapitel 10 blive perspektiveret til en svensk betænkning om seksualforbrydelser, der blandt andet undersøger retstilstanden for seksualforbrydelser på afstand i Sverige, og fremkommer med mulige løsninger. Derudover perspektiveres til et nyt lovforslag, som den svenske regering, på baggrund af nævnte betænkning, har fremsat.

DEL II – Retsdogmatisk analyse

2. Retlig ramme

Der redegøres i det følgende for begreber og straffebestemmelser, som danner retlig ramme i relation til fremstillingens retsdogmatiske analyse. Derudover findes følgende ligeledes relevant at redegøre for som bidrag til forforståelse af fremstillingens yderligere dele i øvrigt.

2.1. Seksualforbrydelser

I det følgende redegøres for betegnelsen “seksualforbrydelser”. For denne fremstilling findes det nødvendigt at redegøre for denne betegnelse, idet denne benyttes ofte i fremstillingen. For overblikkets skyld findes det dog kun relevant at benævne størstedelen af seksualforbrydelserne kort, dog vil straffelovens §§ 216, 225 og 232 blive behandlet nærmere.

2.1.1. Seksualforbrydelser generelt

I straffelovens kapitel 24 findes de forhold, der omhandler forbrydelser af seksuel karakter. Kapitellet har overskriften “Seksualforbrydelser”, og i straffelovens systematik benyttes betegnelsen “seksualforbrydelser” i det hele taget om en række forskelligartede forhold med vid udstrækning og forskellig beskaffenhed.²¹

Systematikken af straffelovens kapitel 24 om seksualforbrydelser er som følger: Kapitlets første bestemmelse er voldtægtsbestemmelsen (§ 216). Herefter følger seksuelle forhold til mindreårige (§ 222) eller personer med særlige beskyttelsesbehov (§§ 218-224). Visse forhold omhandlende pornografi kriminaliseres efterfølgende (§§ 226, 227, 230, 234 og 235). Desuden findes bestemmelsen om blufærdighedskrænkelser i mellem førnævnte (§ 232). Slutteligt findes bestemmelser vedrørende bagmænd for prostitution med videre (§§ 233, 233 a).²² En anden seksualforbrydelse, der dog ikke underhører straffelovens kapitel 24, er bestemmelsen om incest (§ 210).

For en række af bestemmelserne, navnlig straffelovens §§ 216-224, forudsætter fuldbyrdelse af gerningsindholdet i disse, at nogen har opnået et samleje.²³ Som følge af *Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser* fra 2012²⁴ valgte man fra lovgivers side, at ordet “samleje” nu omfatter såvel vaginalt som analt samleje.²⁵

²¹ Vestergaard, J. m.fl. (2018), *Forbrydelser og andre strafbare forhold*, 3. udgave, Gjellerup Forlag

²² Lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20. september 2021, straffeloven kapitel 24

²³ Waaben, K. v. Langsted, L. B. (2014), *Strafferettens specielle del*, 6. udgave, Karnov Group, s. 70

²⁴ Betænkning nr. 1534/2012, Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser

²⁵ jf. Lovforslag nr. L 141 fremsat 6. februar 2013, bemærkninger til nr. 8 (§ 216)

2.1.2. Andet seksuelt forhold end samleje

Det er fastslået i straffelovens § 225, at bestemmelserne i §§ 216-224 tilsvarende finder anvendelse for så vidt angår “andet seksuelt forhold end samleje”.²⁶ Det er en forudsætning for et forhold efter straffelovens § 225, at den udøvede handling er af lignende karakter som samleje, fungerer som surrogat herfor eller rummer et seksualovergreb, der nærmer sig samleje i øvrigt.²⁷ Det antages i litteraturen, at der som minimum skal ske en form for beføling eller berøring af typisk den enes legeme og den andens kønsdel, såsom indføring af finger i vagina eller anus, beføling af kønsdele eller oralsex.²⁸ Dog findes retspraksis, hvor bestemmelsen er anvendt, uagtet der ikke er sket beføling eller berøring mellem gerningsmanden og forurettede.²⁹

2.1.3. Voldtægt

Det findes for denne fremstilling relevant at gå ind i en nærmere redegørelse af voldtægtsbestemmelsen i straffelovens § 216, dog udelukkende dennes stk. 1, samt hvorvidt retstilstanden, for så vidt angår bestemmelsens hidtil kriminaliserede forhold, er ændret eller uændret. Baggrunden herfor er, at bestemmelsen i de seneste 10 år har gennemgået to store ændringer, hvilket bevirker, at det for denne fremstilling er vigtigt at få klarlagt den nuværende retstilstand, idet der i fremstillingen vil blive anvendt retspraksis, hvor der er afsagt dom før den seneste lovændring³⁰ d. 1. januar 2021.

Ved ændringen af straffeloven i 2013 blev der i straffelovens dagældende § 216, stk. 1, nr. 2, 1. led indsat en bestemmelse, hvorefter man udvidede voldtægtsbestemmelsen til også at omfatte situationer, hvor en person skaffede sig samleje ved anden ulovlig tvang efter straffelovens § 260.³¹ Således fremgik det af bestemmelsen, indtil 1. januar 2021, af straffelovens § 216, stk. 1:

“§ 216. For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der

1) tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold eller

²⁶ Jf. ordlyden af Lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20. september 2021, straffeloven § 225

²⁷ Vestergaard, J. m.fl. (2018), *Forbrydelser og andre strafbare forhold*, 3. udgave, Gjellerup Forlag, s. 104, Betænkning nr. 1534/2012, Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser, s. 434

²⁸ Vestergaard, J. m.fl. (2018), *Forbrydelser og andre strafbare forhold*, 3. udgave, Gjellerup Forlag, s. 104, Waaben, K. v. Langsted, L. B. (2014), *Strafferettens specielle del*, 6. udgave, Karnov Group, s. 70, Betænkning nr. 1534/2012, Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser, s. 434

²⁹ Se bl.a. nedenfor kapitel 4. hvor dommene TfK 2013.209 V og Esbjerg-sagen er behandlet. I dommene finder straffelovens § 225 anvendelse på forhold, hvor der udelukkende er tale om beføling og berøring af forurettedes egne kønsdele.

³⁰ Lov nr. 2208 af 29. december 2020 hvorved voldtægtsbestemmelsen i straffelovens § 216, stk. 1 blev ændret til den nuværende samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse. Se også herom nedenfor.

³¹ Ændringen af straffelovens § 216 blev indført ved Lov nr. 633 af 12. juni 2013

2) skaffer sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen”

Indtil 2013 havde forhold omfattet af straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, 1. led – samleje ved anden ulovlig tvang – været omfattet af en særskilt bestemmelse i straffelovens dagældende § 217, hvorved skal bemærkes, at disse forhold indtil 2013 således ikke var indeholdt i ordlyden af straffelovens § 216 og således ikke omfattet af begrebet “voldtægt”. Det samme gælder straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led - samleje med en person, der befinder sig i en tilstand, hvor pågældende ikke kan modsætte sig. Denne bestemmelse var forinden lovændringen i 2013 ligeledes omfattet af en særskilt bestemmelse i dagældende straffelovs § 218, stk. 2, og var dermed heller ikke omfattet af begrebet “voldtægt”.³²

Ved lov nr. 2208 af 29. december 2020 blev straffelovens § 216, stk. 1 ændret således, at voldtægtsbestemmelsen nu er baseret på **samtykke**. Således fremgår nu af straffelovens § 216, stk. 1:

“§ 216. For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri.”

Ordlyden af straffelovens § 216, stk. 1 er således med lovændringen blevet fuldstændig omformuleret. Trods gerningsindholdet nu ikke er centreret om vold og tvang, gav Straffelovrådet en anbefaling om at beholde betegnelsen “voldtægt” for bestemmelsen, for på stadigvis at fastholde forbrydelsens alvorlige karakter.³³

For så vidt angår, hvad der skal forstås som “samtykke”, fremgår af de specielle bemærkninger til straffelovens § 216, stk. 1, at “*et samtykke skal gives frivilligt og være udtryk for den pågældendes frie vilje, bedømt ud fra omstændighederne ved den konkrete situation.*”³⁴ Hvorvidt der er samtykket til et samleje beror således på, om en person af egen fri vilje deltager i samlejet. Det er derfor heller ikke overraskende – og nok også en selvfølgelighed – at samtykke til samleje, opnået

³² Se dagældende Lovbekendtgørelse nr. 960 af 21. september 2004, straffeloven §§ 217 og 218 og desuden Vestergaard, Jørn m.fl. (2018), *Forbrydelser og andre strafbare forhold*, 3. udgave, Gjellerup Forlag, s. 108

³³ Elholm, T. m.fl. (2022), *Kommenteret straffelov Speciel del*, 12. udgave, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag. Se desuden betænkning nr. 1574/2020, Straffelovrådets betænkning om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse, s. 141

³⁴ Lovforslag nr. L 85 fremsat 11. november 2020, Forslag til Lov om ændring af straffeloven, s. 14, 2. spalte

ved at tiltvinge sig dette ved vold eller trussel om vold, ikke kan konstituere et gyldigt samtykke og således stadig vil være omfattet af bestemmelsen.³⁵

Det er desuden interessant at bemærke, at samleje ved anden ulovlig tvang og samleje med en person, der befinder sig i en tilstand, hvor pågældende ikke kan modsætte sig – ligesom “vold og trussel om vold” - heller ikke længere er indeholdt i bestemmelsens ordlyd. Sidst dette var tilfældet, forinden lovændringen i 2013, var ulovlig tvang ikke omfattet af begrebet voldtægt, og forholdet kunne således ikke straffes herefter.

Spørgsmålet er således, hvorvidt retstilstanden stadig er den samme som i perioden 2013-2020, for så vidt angår domsfældelse for voldtægt ved samleje ved anden ulovlig tvang. For så vidt et samtykke skal gives frivilligt, jf. også ovenfor, må det umiddelbart forudsættes, at samtykkegiver ikke er under nogen form for tvang. Dette understøttes da også i de specielle bemærkninger til straffelovens § 216, stk. 1. Således fremgår af disse, at der ikke med den nye lovændring er tilset nogen ændring i kriminaliseringen af forhold, der allerede er strafbare som voldtægt, hvilket indebærer, ”at der ikke vil kunne foreligge et gyldigt samtykke i tilfælde, hvor samlejet skaffes ved anden ulovlig tvang, jf. straffelovens § 260.”³⁶ Det må herefter stå klart, at selvom straffelovens § 216, stk. 1 ikke længere ordlydsmæssigt indeholder anden ulovlig tvang efter straffelovens § 260, har retstilstanden på området ikke ændret sig.

Forhold som efter retspraksis hidtil har været voldtægt i straffelovens forstand, vil således stadig være det.³⁷ Tidligere retspraksis på området vil derfor stadig have fortolkningsmæssig betydning for den nugældende straffelovs § 216.³⁸

Det skal slutteligt bemærkes, at det subjektive krav i relation til alle dele af straffelovens § 216, er forsæt. Således skal der fra gerningsmandens side foreligge forsæt med hensyn til, at forurettede ikke samtykkede i samlejet. Heraf følger, at det for domsfældelse ikke vil være tilstrækkeligt, at gerningsmanden burde vide, at samlejet gennemførtes uden samtykke.³⁹

³⁵ Se Lovforslag nr. L 85 fremsat 11. november 2020, Forslag til Lov om ændring af straffeloven, s. 15, 2. spalte

³⁶ Lovforslag nr. L 85 fremsat 11. november 2020, Forslag til Lov om ændring af straffeloven, s. 16, 1. spalte

³⁷ Elholm, T. m.fl. (2022), *Kommenteret straffelov Speciel del*, 12. udgave, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, s. 410

³⁸ Elholm, T. m.fl. (2022), *Kommenteret straffelov Speciel del*, 12. udgave, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, s. 410

³⁹ Elholm, T. m.fl. (2022), *Kommenteret straffelov Speciel del*, 12. udgave, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, s. 418

2.1.4. Blufærdighedskrænkelser

Såfremt et forhold ikke kan henføres under straffelovens § 216 eller en anden bestemmelse i kapitlet, kan forholdet muligvis falde ind under anvendelsesområdet for straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser. Bestemmelsen kan anses som værende en generalklausul, hvor samtlige seksuelle forhold kan henføres under, såfremt forholdet er af en vis grovhed, og som ikke er omfattet af en af de øvrige seksualforbrydelser.⁴⁰

Det følger af straffelovens § 232, stk. 1, at den, som ved uanstændigt forhold krænker blufærdigheden, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år eller, hvis forholdet er begået over for et barn under 15 år, med bøde eller fængsel indtil 4 år.

Ved bestemmelsens ordlyd må "uanstændige forhold" forstås som et krav om, at handlingen skal have et seksuelt indhold, som må have en vis grovhed, førend der kan ifaldes straf efter straffelovens § 232.⁴¹ Eksempelvis blev en kiropraktor i TfK 2013.909 V frifundet for blufærdighedskrænkelser, hvor han var tiltalt, fordi han havde givet samtlige af sine patienter et klap bagi, når de forlod rummet. Både by- og landsretten frifandt kiropraktoren, da de ikke fandt det bevist, at handlingen havde et seksuelt indhold af en sådan karakter, som er tilstrækkelig for at anvende straffelovens § 232.

Man kan krænke en andens blufærdighed på forskellige måder. Som eksempler kan nævnes befølinger, som ikke falder under straffelovens § 225, blotteri, verbal uterlighed, beluring, optagelser af utugtige billeder, hvor handlingen ikke er omfattet af en af de øvrige seksualforbrydelser i straffelovens kapitel 24. Derudover kan blufærdigheden krænkes på internettet.⁴²

Der er som ved andre seksualforbrydelser et subjektivt krav om, at gerningsmanden har forsæt, for at straffelovens § 232 kan finde anvendelse. For strafansvar efter bestemmelsen er det ikke et krav, at gerningsmanden har til hensigt at være uanstændig. Der kan efter bestemmelsen fore-

⁴⁰ Elholm, T m.fl. (2017), *Kommenteret straffelov specielle del*, 11. Udgave, jurist- og økonomiforbundets forlag, s. 395

⁴¹ Elholm, T m.fl. (2017), *Kommenteret straffelov specielle del*, 11. Udgave, jurist- og økonomiforbundets forlag, s. 396

⁴² Elholm, T m.fl. (2017), *Kommenteret straffelov specielle del*, 11. Udgave, jurist- og økonomiforbundets forlag, s. 398ff

lægge et diskulperende samtykke, hvorfor der ikke kan være tale om en krænkelse, såfremt personen har accepteret handlingen. Derfor vil man her se på, om krænkeren burde vide, om forurettede ville acceptere handlingen.⁴³

2.2. Ulovlig tvang

Udover seksualforbrydelser findes det desuden relevant at redegøre for ulovlig tvang efter straffelovens § 260, idet dette i høj grad ses benyttet i retspraksis om voldtægt på afstand, som analyseres i kapitel 4. Navnlige benyttes ulovlig tvang efter straffelovens § 260, stk. 1, nr. 1. Efter denne bestemmelse straffes den, der ved vold eller ved trussel om vold, om betydelig skade på gods, om frihedsberøvelse eller om at fremsætte usand sigtelse for strafbart eller ærerørigt forhold eller at åbenbare privatlivet tilhørende forhold tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget. For fremstillingen findes det dog kun relevant at redegøre for de dele af bestemmelsen, der omhandler *vold eller trussel om vold* samt at *åbenbare privatlivet tilhørende forhold*, da disse to dele af bestemmelsen er dem, der ses benyttet i sager om voldtægt på afstand, som analyseres i kapitel 4.

Bestemmelsen kan anses som værende en opsamlingsbestemmelse om forskellige former for tvang, som ikke direkte er indeholdt i en anden bestemmelse som eksempelvis straffelovens § 281 om afpresning, straffelovens § 150 om tvang anvendt i offentlig tjeneste, med videre.⁴⁴

Den første del af bestemmelsen indeholder forskellige former for tvang. Både mekanisk og kompulsiv tvang. Den mekaniske tvang vil omfatte de tilfælde, hvor gerningsmanden fysisk overmander den forurettede, uagtet om der er tale om fysisk magt, eller om forurettede er blevet bedøvet. Ordet 'vold' i bestemmelsen skal, for så vidt angår mekanisk tvang, ikke fortolkes i overensstemmelse med vold efter straffelovens § 244. Der kan således være tilfælde, hvor en handling ikke vil være ulovlig efter straffelovens bestemmelser om vold, men handlingen er strafbar efter § 260, stk. 1, nr. 1.⁴⁵

Modsætningsvis skal der ved kompulsiv tvang forelægge en trussel, hvor den vold, der trues med, vil være strafbar efter én af straffelovens bestemmelser om vold. Den kompulsive tvang er, når gerningsmanden truer med strafbare handlinger. Herunder er det et krav, at der er tale om noget

⁴³ Elholm, T m.fl. (2017), *Kommenteret straffelov specielle del*, 11. Udgave, jurist- og økonomiforbundets forlag, s. 397

⁴⁴ Langsted, Lars bo og Waaben, Knud (2014), *Strafferettens specielle del*, 6. Udgave, Karnov group Denmark A/S S. 54f

⁴⁵ Elholm, T m.fl. (2017), *Kommenteret straffelov specielle del*, 11. Udgave, jurist- og økonomiforbundets forlag, s. 484f

ubehageligt for forurettede. Trusler om vold kan være rettet imod den forurettede, men det kan også være tilstrækkeligt, at truslen er fremsat imod en af forurettedes nære bekendtskaber. Det er ikke et krav, at truslerne skal være fremsat udtrykkeligt.⁴⁶

Trusler om at åbenbare privatlivet tilhørende forhold skal forstås som de oplysninger, som kan forlanges unddraget en bredere offentlighed efter straffelovens § 264 d. Det skete i afgørelsen i TfK 2016.694 Ø, hvor tiltalte blev dømt for forsøg på ulovlig tvang, jf. straffelovens § 260, stk. 1, nr. 1, jf. § 21, da han truede forurettede med at offentliggøre nøgenbilleder af hende, hvis hun ikke sendte ham tre videoer, som hun skulle lave efter tiltaltes anvisninger.⁴⁷

Den anden del af bestemmelsen angår, at tvangen skal anvendes til at få forurettede til at “gøre”, “tåle” eller “undlade” noget. Dette forstås meget bredt. Det kan være alt fra at få den forurettede til at sende nøgenbilleder til at udsætte den forurettede for nedværdigende behandling.⁴⁸

For at handlingen er strafbar efter straffelovens § 260, er det et subjektivt krav fra gerningsmandens side, at han har forsæt til handlingen. Her forstås forsæt til at anvende vold eller at fremsætte truslen og til at få tvangen til at virke overfor forurettede. Det skal være indlysende for gerningsmanden, at forurettede opfatter handlingen som en trussel, og at den virker seriøs.⁴⁹

⁴⁶ Elholm, T m.fl. (2017), *Kommenteret straffelov specielle del*, 11. Udgave, jurist- og økonomiforbundets forlag, s. 484f

⁴⁷ TfK.2016.694 Ø

Elholm, T m.fl. (2017), *Kommenteret straffelov specielle del*, 11. Udgave, jurist- og økonomiforbundets forlag, s. 486

⁴⁸ Elholm, T m.fl. (2017), *Kommenteret straffelov specielle del*, 11. Udgave, jurist- og økonomiforbundets forlag, s. 484

⁴⁹ Elholm, T m.fl. (2017), *Kommenteret straffelov specielle del*, 11. Udgave, jurist- og økonomiforbundets forlag, s. 486

3. Den gængse forståelse af voldtægt og andet seksuelt forhold end samleje

I dette kapitel fokuseres på den gængse forståelse af anvendelsesområdet for straffelovens §§ 216 og 225, herunder navnlig den association med en gerning, der almindeligvis sker under gerningsmandens og forurettedes fysiske tilstedeværelse på samme geografiske placering, og den fysiske berøring der almindeligvis forekommer mellem gerningsmanden og den forurettede.

3.1. Voldtægt og andet seksuelt forhold end samleje

Som ovenfor anført i kapitel 2.1.3. straffes for voldtægt den, der skaffer sig samleje med en person, der ikke har samtykket heri, jf. straffelovens § 216, stk. 1. Efter bestemmelsens ordlyd kræves det umiddelbart, at der er tale om et samleje; således indførelse af penis i vagina såvel som i anus.⁵⁰ Det er dog udtrykkeligt fastslået i straffelovens § 225, at bestemmelserne i §§ 216-224 tilsvarende finder anvendelse for så vidt angår “andet seksuelt forhold end samleje”, jf. også ovenfor i kapitel 2.1.2. Det fremgår af forarbejderne til straffelovens § 216, at:

“Som eksempler på andet seksuelt forhold end samleje kan nævnes oralt seksuelt forhold, kys mv. på kønsdele, indføring af fingre eller genstande i skeden eller anus og manipulation af kønsdele.”⁵¹

Fælles for bestemmelsernes underliggende gerningsindhold er, at der egentlig er tale om handlinger der umiddelbart forudsætter, at gerningsmanden og forurettede er til stede på samme geografiske placering, og at der foreligger en form for fysisk berøring mellem den enes legeme eller kønsdel og den andens kønsdel.⁵²

Dette ses blandt andet i TfK 2022.143 Ø, hvor tiltalte, som boede på et bosted besøgte to forurettede samme aften, som begge boede på samme bosted, og gennemførte samleje med dem begge uden deres samtykke. For så vidt angår den ene forurettede, truede tiltalte hende med en kniv for at skaffe sig samlejet. Ved den anden forurettede hev tiltalte hendes natbukser ned gentagne gange, når hun hev dem op igen, og endte med at have samleje med hende. Tiltalte blev dømt for voldtægt af begge kvinder, jf. straffelovens § 216, stk. 1.

⁵⁰ Se herom kapitel 2.1.1.

⁵¹ Lovforslag nr. L 85 fremsat 11. november 2020, Forslag til Lov om ændring af straffeloven, s. 3, 2. spalte

⁵² Se herom kapitel 2.1.2.

Ligeledes ses det i TfK 2019.595/2 V, hvor tiltalte blev dømt for voldtægt ved anden ulovlig tvang, jf. dagældende straffelovs § 216, stk. 1, nr. 2, ved at have skaffet sig samleje med forurettede ved at true med at dele intime billeder af hende, hvis hun ikke kom og besøgte tiltalte ved flere lejligheder. Når forurettede besøgte tiltalte, havde de samleje. Vestre Landsret kom frem til, at samlejerne var opnået på baggrund af ulovlig tvang, hvorfor han blev fundet skyldig i voldtægt.

I U 2022.76 V blev tiltalte dømt for andet seksuelt forhold end samleje med en person, der befandt sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende var ude af stand til at modsætte sig handlingen, jf. dagældende straffelovs § 216, stk. 1, nr. 2, jf. nugældende § 216, stk. 1, jf. § 225, da han havde hevet soveposen ned på forurettede, hvorefter tiltalte onanerede og dyrkede oralsex på forurettede, der som følge af alkoholindtagelse og søvn var i en ubevidst tilstand.

Ovenfor ses således tre eksempler, ud af mange tilgængelige afgørelser, på den gængse forståelse af, hvordan en voldtægt og andet seksuelt forhold end samleje normalt finder sted. Disse sker altså under fysisk tilstedeværelse af både gerningsmand og forurettede, som er til stede på samme geografiske placering, og at der i øvrigt foreligger en form for fysisk berøring mellem den ens legeme eller kønsdel og den andens kønsdel.

3.2. Afgrænsning mellem straffelovens §§ 232 og 225 ved gerningsmandens berøring

Et andet aspekt, for så vidt angår det fysiske element, er, hvilken slags berøring eller beføling, der skal foreligge, førend et forhold kan henføres under straffelovens § 225, når gerningsmanden berører forurettede. Denne afgrænsning af anvendelsesområdet for straffelovens § 225 efter den gængse forståelse, har desuden relevans i forhold til kapitel 4.2.2., hvor det blandt andet vises, at grænsen mellem straffelovens §§ 232 og 225 ikke er den samme, når gerningen begås på afstand, hvor forurettede berører sig selv.

Det fremgår af de almindelige bemærkninger til lovændringen af straffeloven i 2013, at:

«Kønslig omgængelse» omfatter – ud over heteroseksuelt, vaginalt samleje – handlinger, der har en samlejelignende karakter, fungerer som surrogat for samleje eller i øvrigt i forhold til den krænkede eller misbrugte part rummer et seksualovergreb, der nærmer sig til samleje. Der skal normalt være tale om direkte berøring mellem i hvert fald den ens kønsdel og den andens legeme.

*Som eksempler på anden kønslig omgængelse kan nævnes analt samleje, oralt samleje, kys mv. på kønsdele, indføring af fingre eller genstande i skeden og manipulation af lem.*⁵³

Det bemærkes hertil, at “kønslig omgængelse” blev omformuleret til “andet seksuelt forhold end samleje” ved lovændringen i 2013. Den sproglige ændring har dog ikke haft til hensigt umiddelbart at ændre retstilstanden på området.⁵⁴ Dog blev analt samleje ved lovændringen ændret til at være omfattet af voldtægtsbestemmelsen.⁵⁵

3.2.1. UfR 2019.947 H

I Højesterets afgørelse i UfR 2019.497 H skildres hvilken slags berøring eller beføling, der skal foreligge, førend et forhold kan henføres under straffelovens § 225. Afgørelsen er central i forhold til den nedre grænse for anvendelsen af bestemmelsen. I sagen var en mand tiltalt for at have ført sin hånd ned i trusserne på sin steddatter og stimuleret hendes klitoris i omring et minut. Essensen i afgørelsen er, at Højesteret skulle tage stilling til, om stimulering uden på kønsdelen var omfattet af straffelovens § 225 om andet seksuelt forhold end samleje, eller om handlingen i stedet skulle henføres under straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser.

Under hele forløbet fra byretten til Højesteret lød tiltalen på overtrædelse af straffelovens § 222, stk. 1 og stk. 3, jf. § 225, og straffelovens § 223, stk. 1, jf. § 225.

I byretten fandtes tiltalte skyldig i selve gerningen, om end byretten udtalte følgende:

*“På baggrund af Fs forklaring findes tiltalte derfor skyldig i to gange at have ført sin hånd ned i Fs trusser og herunder stimuleret hendes klitoris - den ene gang af helt kort varighed og anden gang af nogen varighed af op til et minut. Da befølingerne er sket kort efter hinanden, findes der alene at være tale om ét forhold. Retten finder imidlertid **på baggrund af berøringens art**, herunder at*

⁵³ Lovforslag nr. L 141 fremsat 6. februar 2013, Forslag til Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning og lov om restaurationsvirksomhed og alkoholbevilling m.v., s. 11, 2. spalte

⁵⁴ Lovforslag nr. L 141 fremsat 6. februar 2013, Forslag til Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning og lov om restaurationsvirksomhed og alkoholbevilling m.v. s. 57, 1. spalte

⁵⁵ Lovforslag nr. L 141 fremsat 6. februar 2013, Forslag til Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning og lov om restaurationsvirksomhed og alkoholbevilling m.v. s. 57, 1. spalte

*der ikke er sket penetration, at forholdet skal henføres til straffelovens § 232, 2. led.*⁵⁶ (vores fremhævning)

Byretten lagde vægt på berøringens art, og at der desuden ikke var sket penetration af kønsdelen, som argumentation for, at der ikke kunne være tale om et forhold omfattet af straffelovens § 225, men derimod omfattet af straffelovens § 232. Med denne udtalelse introducerede byretten en nedre grænse for straffelovens § 225, hvorefter en gerningsmand skal have berørt den forurettedes kønsdel med en vis grovhed og i øvrigt skal have penetreret forurettedes kønsdele.

Dette er en argumentation, der strider mod forarbejderne til lovændringen af straffeloven i 2013, som byretten da heller ikke berørte, hvorefter det fremgår af Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser fra 2012, at Straffelovrådet:

*“[ikke, red.] finder [...] grundlag for at foreslå at udvide strafbestemmelserne om seksuelt forhold til at omfatte yderligere handlinger, eksempelvis [...] berøring af nøgne kønsdele med hånden **uden manipulation** eller indtrængen.”*⁵⁷ (vores fremhævning)

Ovenstående viser således, at Straffelovrådet med deres overvejelser har fundet, at berøring af nøgne kønsdele **med manipulation** skal henføres under straffelovens § 225.

Ligesom byretten behandlede landsretten heller ikke Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser fra 2012, og landsretten stadfæstede da også byrettens afgørelse og tiltrådte i øvrigt byrettens argumentation herfor. Således fandtes tiltalte skyldig i blufærdighedskrænkelse, jf. straffelovens § 232.⁵⁸

Under Højesterets behandling af sagen tiltrådte Højesteret derimod ikke byrettens og landsrettens resultat eller begrundelse, idet Højesteret anlagde en særdeles anden argumentation, hvorefter de gennemgik forarbejderne til lovændringen af straffeloven i 2013, herunder Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser fra 2012. Højesteret kommenterede på, at Straffelovrådet i sin betænkning nævnte manipulation af lem som værende omfattet af straffelovens § 225, og desuden

⁵⁶ UfR 2019.497 H, s. 504

⁵⁷ Betænkning nr. 1534/2012, Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser, s. 438

⁵⁸ UfR 2019.497 H, s. 506

fremhævede ovenstående citat, hvorefter Straffelovrådet ikke fandt, at strafbestemmelser om andet seksuelt forhold burde omfatte berøring af nøgne kønsdele med hånden uden manipulation eller indtrængen.⁵⁹

Herefter kom Højesteret ind på bemærkningerne til straffelovens § 232 i Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser fra 2012, hvoraf fremgår, at berøring af nøgne kønsdele uden manipulation er blufærdighedskrænkelse, da forholdet er lige under grænsen til § 225 om andet seksuelt forhold end samleje.⁶⁰

Højesteret udtalte om deres resultat, at

“[...] det forhold, T er dømt for [manipulation af kønsdel, red.], skal straffes som andet seksuelt forhold end samleje, jf. straffelovens § 225, stk. 1. Højesteret har herved lagt vægt på, at T er fundet skyldig i at have stimuleret Fs klitoris. Der er således tale om manipulation af nøgne kønsdele, hvilket der efter forarbejderne netop lægges vægt på ved afgrænsningen mellem blufærdighedskrænkelse og andet seksuelt forhold end samleje.”⁶¹ (vores fremhævning)

Med denne forholdsvis generelle udtalelse slog Højesteret dermed fast, at **gerningsmandens manipulation af nøgne kønsdele** skal straffes som andet seksuelt forhold end samleje, jf. straffelovens § 225.

Således ses det, at for så vidt angår gerningsmandens berøring af forurettede, er grænsen mellem straffelovens §§ 232 og 225, hvorvidt der er sket manipulation af forurettedes nøgne kønsdel. Såfremt der ikke er sket manipulation, men blot berøring af nøgne kønsdele, skal forholdet henføres under straffelovens § 232. Er der derimod sket manipulation af kønsdelen, skal forholdet henføres under straffelovens § 225. Således er manipulation af kønsdelen den nedre grænse for den gængse forståelse af andet seksuelt forhold end samleje, og derfor også den nedre grænse for den gængse forståelse af voldtægt, jf. straffelovens § 216, jf. § 225.

⁵⁹ UfR 2019.497 H, s. 508f.

⁶⁰ UfR 2019.497 H, s. 509, Betænkning nr. 1534/2012, Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser, s. 596

⁶¹ UfR 2019.497 H, s. 509

4. Voldtægt på afstand i dansk ret

I dette kapitel analyseres dansk retspraksis vedrørende voldtægt begået på afstand; således fokuseres der på, hvornår der kan ske domsfældelse for voldtægt efter straffelovens § 216, jf. § 225, når gerningsmanden og forurettede ikke er fysisk til stede sammen. Indledningsvis analyseres TfK 2013.209 V, som er den tidligste afgørelse, forfatterne til denne fremstilling har kunnet finde. Afgørelsen skildrer det tilfælde, hvor en gerningsmand på afstand får en forurettede til at begå seksuelle handlinger mod sig selv, mod forurettedes vilje. Dommen er desuden afsagt af Vestre Landsret, og er så vidt vides den eneste afgørelse med højere præjudikatsværdi end en byretsdom, hvor der tages stilling til forhold hørende under straffelovens § 216, jf. § 225, begået på afstand. Dernæst analyseres den utrykte byretsdom S-7-1882-2020 (herefter "Esbjerg-sagen"), som blev afsagt af retten i Esbjerg i 2020, for at klarlægge grænsen mellem, hvornår der kan ske domsfældelse for voldtægt efter straffelovens § 216, jf. § 225, og hvornår forholdet blot er omfattet af straffelovens §§ 260 og 232, når gerningen begås på afstand. Som led i analysen af Esbjerg-sagen inddrages Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser fra 2012, hvilken nødvendigvis må medtages for at klarlægge retstilstanden på området fyldestgørende. Afslutningsvis sammenfattes den i kapitlet gennemgåede retspraksis for at klarlægge, hvad der kan udledes om domstolenes vurdering af, hvornår der kan ske domsfældelse for voldtægt efter straffelovens § 216, jf. § 225, når gerningen er begået på afstand.

Indledningsvis bemærkes, at tiltalte i TfK 2013.209 V var tiltalt for overtrædelse af dagældende straffelovs § 217, jf. § 224⁶², hvilket i dag er reguleret i straffelovens § 216, jf. § 225. Det bemærkes desuden at Esbjerg-sagen er afgjort efter den dagældende straffelovs § 216 fra før ændringen i 2021 til en samtykkelovgivning, men som nævnt i kapitel 2.1.3., så har ændringen af straffelovens § 216 ikke tilsigtet nogen materiel ændring i retstilstanden for så vidt angår forhold, der tidligere var kriminaliseret efter straffelovens § 216.

4.1. TfK 2013.209 V

Denne afgørelse er central i forhold til voldtægt begået på afstand, da afgørelsen er den første afgørelse, hvor en gerningsmand dømmes for at have tiltvunget sig samleje ved anden ulovlig tvang – en gerning som i dag er omfattet af voldtægtsbestemmelsen - hvor gerningsmanden og forurettede ikke har været fysisk til stede sammen; altså på afstand. Dommen blev afsagt af Vestre Landsret i 2012.

⁶² Lovbekendtgørelse nr. 960 af 21. september 2004, straffeloven

I sagen var en mand tiltalt for overtrædelse af dagældende straffelovs § 217, jf. 224, jf. til dels § 21, ved med anvendelse af ulovlig tvang, på webcam, at have fået forurettede til at indsætte fingre i sin kønsdel og en kuglepen i anus og forsøgt at få forurettede til at indsætte fingre i sin kønsdel og en gulerod i anus. Den ulovlige tvang, som tiltalte anvendte, var trussel om at åbenbare privatlivet tilhørende forhold ved at offentliggøre nøgenbilleder af forurettede.

For så vidt angår begrundelsen for resultatet, lægger byretten til grund i deres begrundelse for det endelige resultat, at tiltalte erkendte at “ [...] *han via webcam har set F føre fingre op i sin kønsdel flere gange, at han via webcam har set hende nøgen, ligesom han har set hende føre en kuglepen op i endetarmen.*”⁶³

Byretten fandt, at tiltalte var skyldig i overensstemmelse med anklageskriftet, og tiltalte blev således fundet skyldig i overtrædelse af dagældende straffelovs § 217, jf. § 224 i de forhold, hvor han fik forurettede til at indsætte fingre i sin kønsdel og fik hende til at indsætte en kuglepen i anus. Landsretten tiltrådte byrettens bedømmelse, for så vidt angår skyldsspørgsmålet, uden yderligere kommentarer, og fandt således også tiltalte skyldig i overensstemmelse med anklageskriftet.

Dette vil sige, at det forhold, at den mod forurettede tiltvungne handling omfattede **indtrængning** i kønsdel og/eller anus (herefter blot “indtrængning”) gjorde, at tiltalte blev dømt efter den dagældende straffelovs § 217, jf. § 224, samleje under anden ulovlig tvang ved anden kønslig omgængelse end samleje, selvom det skete via webcam.

Det vigtige at påpege ved denne afgørelse er, at det er den første i Danmark, hvor der skete domsfældelse for forhold, der i dag ville udgøre voldtægt på afstand. Denne afgørelse er således den første, der skildrer, at man i Danmark kan blive dømt for voldtægt, jf. straffelovens § 216, jf. § 225, når gerningsmanden og forurettede ser hinanden over webcam, selvom de ikke har været fysisk til stede sammen, og der således ikke har været nogen fysisk berøring mellem gerningsmanden og forurettede. Det er desuden vigtigt at påpege, at der synes at blive lagt vægt på, at der skal være sket indtrængning, førend forholdet kan henføres under straffelovens § 225.

⁶³ TfK 2013.209 V, s. 210

4.2. Esbjerg-sagen (S-7-1882-2020)

Denne utrykte afgørelse⁶⁴ er så vidt vides den seneste afgørelse, hvor der sker domsfældelse for voldtægt på afstand. Derfor er denne vigtig at behandle, idet den kan sige noget om den nuværende retstilstand på området. Der skal dog tages forbehold for, at nærværende afgørelse er afsagt af byretten, og således ikke har en høj præjudikatsværdi.

I denne afgørelse skulle retten tage stilling til over 200 forhold af seksuel karakter, de fleste af disse begået på afstand, hvor tiltalte i de fleste tilfælde havde truet de forurettede med at offentliggøre nøgenbilleder af dem, hvis ikke de efterkom hans ønsker. Ønskerne varierede fra nøgenbilleder til videoer, hvor de forurettede skulle indsætte genstande i kønsdelen eller anus. I det følgende fokuseres på et udvalg af forhold, som tiltalte blev dømt for.

4.2.1. Forhold omfattet af straffelovens § 216, jf. § 225

Fælles for tiltalerne i forhold 16, 48 og 54 er, at tiltalte var tiltalt efter straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, jf. § 225, eller forsøg herpå, jf. § 21. For alle forhold fandt retten det bevist, at tiltalte havde tvunget eller forsøgt tvunget de forurettede til at indføre fingre eller genstande i kønsdel eller anus.

For så vidt angår forhold 16 lød tiltalen på, at tiltalte med trussel om at offentliggøre nøgenbilleder af forurettede på nettet, havde forsøgt at tvinge forurettede til at indføre fingre i sin kønsdel og anus og sende billeder/videoer af dette til tiltalte. Tiltalte erkendte sig skyldig i dette forhold, hvorefter retten lagde tilståelsen samt de øvrige omstændigheder til grund for domsfældelse efter tiltalen, og udtalte i øvrigt:

“Tiltalte er derfor skyldig, idet det [...] bemærkes, at retten på baggrund af afgørelsen gengivet i TfK 2013.209, kan tiltræde, at forholdene omfatter andet seksuelt forhold eller forsøg herpå.”⁶⁵

Med ovenstående citat viser retten, at de følger den retning der blev lagt i TfK 2013.209 V, hvorefter at forhold, hvor en forurettet tvinges til at onanere med indtrængning, skal henføres under straffelovens § 225 om andet seksuelt forhold end samleje.

I forhold 48 lød tiltalen på, at tiltalte med trussel om at offentliggøre nøgenbilleder af forurettede på nettet, havde forsøgt at tvinge forurettede til at indføre skæftet af en hårbørste i sin kønsdel og

⁶⁴ Afgørelsen er vedlagt som bilag

⁶⁵ Esbjerg-sagen, s. 160

sende billeder/videoer af dette til tiltalte. Ligesom ved forhold 16, erkendte tiltalte sig skyldig, og retten dømte efter tiltalen, ligeledes med henvisning til TfK 2013.209 V som begrundelse for, at forholdet kunne henføres under straffelovens § 225.⁶⁶

For så vidt angår forhold 54 lød tiltalen på, at tiltalte med trussel om at offentliggøre billeder på nettet, hvor tiltalte havde analt samleje med forurettede, havde tvunget forurettede til at sprøjte vand og indføre skæftet af en hårbørste i anus og sende billeder/video af dette til tiltalte. Modsat de ovenstående forhold erkendte tiltalte ikke dette forhold, og retten lagde herefter til grund, at:

*"[F, red.] har endvidere forklaret, at tiltalte skrev til hende igen dagen efter og under trussel om at offentliggøre tvang hende til at sprøjte vand og indføre skæftet af en hårbørste i anus og sende billeder og livevideo heraf til tiltalte, samt at han forsøgte at fa hende til at indføre andre ting, herunder en showergel. Vidnets forklaring har også for denne del været sikker og klar og fremstået troværdig, og forklaringen omhandler seksuelle handlinger, som tiltalte i adskillige andre forhold er fundet skyldig i at have tvunget piger til."*⁶⁷

Med henvisning til TfK 2013.209 V dømte retten herefter tiltalte skyldig efter tiltalen i forhold 54.⁶⁸

Det illustreres igennem disse tre forhold, at for så vidt gerningsmanden tvinger forurettede til at sende billeder eller videoer af forurettedes egen onani, hvor der foreligger indtrængning, bliver forholdet henført under straffelovens § 225, og for nærværende forhold, navnlig straffelovens § 216, jf. § 225. Dommen følger således den retning, der blev lagt ved dommen i TfK 2013.209 V.

Forholdene bekræfter samtidig, at der ikke nødvendigvis behøves at være tale om, at forurettede og gerningsmanden ser hinanden via eksempelvis webcam som i TfK 2013.209 V, men at billeder og videoer også er tilstrækkelige til, at forholdet kan henføres under straffelovens § 225.

Desuden skal bemærkes, at eftersom retten henviser til afgørelsen TfK 2013.209 V, som behandlet i kapitel 4.1., bekræftes antagelsen om, at denne dom for så vidt må anses som værende den dom på området med den højeste præjudikatsværdi.

⁶⁶ Esbjerg-sagen, s. 160

⁶⁷ Esbjerg-sagen, s. 167

⁶⁸ Esbjerg-sagen, s. 167

4.2.2. Forhold, der ikke er omfattet af straffelovens § 216, jf. § 225

For så vidt angår anklageskriftets forhold 13-14, 40, 43, 50, 129 og 122 var tiltalte, som for de i kapitel 4.2.1. behandlede forhold, tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, jf. § 225, eller forsøg herpå, jf. § 21. Det interessante disse forhold har til fælles er dog, at retten ikke fandt det bevist,⁶⁹ at tiltalte havde tvunget eller forsøgt tvunget de forurettede til at indføre fingre eller genstande i kønsdelen eller anus.

For forhold 13-14, 40, 43, 50, 129 lød tiltalerne mod tiltalte på, at han med trussel om at åbenbare (for hvert forhold forskellige former for-) privatlivet tilhørende forhold at have tvunget eller forsøgt tvunget de forurettede “ [...] *til at onanere ved manipulation af og/eller indførsel af fingre* [...]”⁷⁰ i kønsdelen eller anus og sende billeder/video heraf til sig. For forhold 122 lød tiltalen næsten identisk, dog således, at der var tale om onani ved indførsel af en tandbørste.

Idet retten dog ikke fandt det bevist, at de forurettede i disse forhold, var blevet tvunget eller forsøgt tvunget til at indføre henholdsvis fingre eller en tandbørste i kønsdelen eller anus, er der således for disse forhold ikke tale om samme situation som for forholdene i kapitel 4.2.1., hvor der forelå onani med indtrængning, men derimod tale om onani med manipulation **uden indtrængning**.

Spørgsmålet var herefter, “[...] *om den situation, hvor en person tvinges til at onanere sig selv ved manipulation af kønsdelen herunder stimulering af klitoris eller forsøge tvunget hertil, udgør andet seksuelt forhold end samleje* [...]”⁷¹ Dette spørgsmål er særligt relevant i forhold til afgrænsningen mellem straffelovens § 232 og straffelovens § 225, når gerningen begås på afstand. Således sås det i kapitel 3.2.1., at for så vidt angår, at gerningsmanden udfører gerningen, vil gerningsmandens manipulation af forurettedes kønsdel udgøre et forhold efter straffelovens § 225.⁷²

Retten gik herefter ind i en nærmere behandling af spørgsmålet ud fra Straffelovsrådets betænkning om seksualforbrydelser fra 2012 og brugte som argumentation, at:

⁶⁹ Esbjerg-sagen, s. 162

⁷⁰ Se eksempelvis Esbjerg-sagen, s. 5, forhold 13

⁷¹ Esbjerg-sagen, s. 162

⁷² Jf. UfR 2019.497 H

“Straffelovsrådet bemærkede [...], at rådet ikke fandt noget grundlag for et forslag om at udvide strafbestemmelserne om seksuelt forhold til at omfatte yderligere handlinger. eksempelvis at få nogen til at udføre seksuelle handlinger med sig selv, eventuelt ved anvendelse af genstande. Vedrørende § 232 bemærkede rådet, at blufærdighedskrænkelser [...] også omfatter noget grovere overtrædelser f.eks. overtrædelser, som går ud på at få en person til at udføre seksuelle handlinger med sig selv, eventuelt ved anvendelse af genstande.”⁷³

Således lægger retten vægt på, at Straffelovrådet ikke har fundet grundlag for, at dét at få en person til at udføre seksuelle handlinger med sig selv, eventuelt ved anvendelse af genstande, burde henføres under straffelovens § 225. På baggrund af denne argumentation udtalte retten generelt:

*“Uanset afgørelsen refereret i TfK 2013.209, som angik indførsel af fingre eller genstande i kønsdel eller endetarm foretaget af forurettede selv under tilsvarende omstændigheder som i nærværende sag, finder retten herefter ikke, at der er grundlag for at henføre **egen udført onani uden indførsel i kønsdel eller egen udført berøring af anus uden indførsel** under straffelovens § 225. Afgørelsen refereret i U 2019.497, som vedrørte en anden afgrænsning mellem § 225 og § 232; berøring eller manipulation af nogen kønsdel foretaget af gerningsmanden, kan ikke føre til andet resultat.”⁷⁴ (vores fremhævninger)*

Med denne udtalelse viser retten med henvisning til TfK 2013.209 V, at der er forskel på, om gerningsmanden tvinger forurettede til egen udført onani med indtrængning eller onani uden indtrængning. Retten vælger således at fortolke Straffelovsrådets betænkning om seksualforbrydelser fra 2012 på en måde hvorefter, at *“udføre seksuelle handlinger med sig selv, eventuelt ved anvendelse af genstande.”* skal forstås som seksuelle handlinger **uden indtrængning**. En fortolkning fra en byret kan dog næppe regnes for en endelig konklusion på, hvordan forarbejderne skal fortolkes.

Det bemærkes i relation hertil, at man i TfK 2013.209 V ikke på noget tidspunkt inddragede forarbejder til straffeloven som argumentation for, at udførelse af seksuelle handlinger med sig selv skulle henføres under dagældende straffelovs § 217, jf. § 224 (nugældende straffelovs § 216, jf. § 225), for så vidt der er tale om onani med indtrængning. Alligevel lægger retten TfK

⁷³ S-7-1882/2020, s. 162

⁷⁴ S-7-1882/2020, s. 162

2013.209 V til grund, når retten i de i kapitel 4.2.1. behandlede forhold, hvor der forelå indtrængning, valgte at dømme efter straffelovens § 216, jf. § 225.

Det faktum, at der foreligger en forholdsvis stor usikkerhed i det bagvedliggende grundlag for denne afgrænsning mellem onani med indtrængning og onani uden indtrængning må formentlig kvalificeres som en retlig tvivl.⁷⁵ Den retning, der bliver lagt i denne afgørelse, må undertiden stadig ses som det bedste bud på den nuværende retstilstand på området.

I ovenstående citat lægger retten desuden vægt på, at resultatet i UfR 2019.497 H, som behandlet i kapitel 3.2.1., hvor gerningsmanden udførte manipulation af forurettedes kønsdel, ikke kan føre til et andet resultat. Det fastslås således, at modsat situationer, hvor gerningsmanden manipulerer kønsdelen, vil der i situationer, hvor forurettede tvinges til selv at manipulere sin kønsdel, ikke kunne dømmes efter straffelovens § 225.

I den konkrete sag valgte retten på ovenstående baggrund at dømme tiltalte efter straffelovens § 260, stk. 1, nr. 1 og straffelovens § 232 eller forsøg herpå, jf. § 21.⁷⁶

Det illustreres igennem disse forhold i dommen, at for så vidt gerningsmanden tvinger forurettede til at sende billeder eller videoer af forurettedes egen onani uden indtrængning, kan forholdet ikke dømmes efter straffelovens § 216, jf. § 225.

4.2.3. Afstandselementets betydning for strafudmålingen

Det er interessant at bemærke, at retten under fastsættelse af straffen lagde vægt på, at langt størstedelen af de over 200 forhold, som tiltalte var tiltalt for, var begået uden fysisk kontakt mellem tiltalte og de forurettede. Således fremgår af dommen:

“Retten har i formildende retning lagt vægt på, at forholdene [...] [næsten, red.] alle er begået uden fysisk kontakt [...]”⁷⁷

Med denne fremhævnin g siger retten noget, som TfK 2013.209 V ikke tog stilling til; nemlig hvorvidt det faktum, at gerningerne er udført på afstand, skal tillægges nogen betydning, og desuden hvilken betydning. Efter nærværende dom må dog lægges til grund, at den seneste retsprak-

⁷⁵ Denne nævnte retlige tvivl vil være genstand for nærmere overvejelser i kapitel 8.2.2.

⁷⁶ S-7-1882/2020, s. 163

⁷⁷ S-7-1882/2020, s. 172

sis på området anser det som en formildende omstændighed, at en gerningsmand tvinger en forurettede til at udføre seksuelle handlinger med sig selv, uden gerningsmandens fysiske tilstedeværelse. Dette er desuden relevant, idet det vil være med til at danne baggrund for senere retspolitiske overvejelser i kapitel 8.2.3.

5. Sammenfatning af retsdogmatisk analyse

Fælles for straffelovens §§ 216 og 225 er, at der er tale om handlinger, der efter bestemmelse-nes ordlyd umiddelbart forudsætter, at gerningsmanden og forurettede er til stede på samme geogra-fiske placering, og at der foreligger en form for fysisk berøring mellem den enes legeme eller kønsdel og den andens kønsdel. Dette sås blandt andet skildret i en kort gennemgang af nyere praksis omhandlende de to bestemmelser.

Med UfR 2019.497 H sås det, at for så vidt angår gerningsmandens berøring af forurettede, er grænsen mellem straffelovens §§ 232 og 225, hvorvidt der er sket manipulation af forurettedes nøgne kønsdel. Såfremt der ikke er sket manipulation, men blot beføling eller berøring af køns-delen, skal forholdet henføres under straffelovens § 232. Er der derimod sket manipulation af kønsdelen, skal forholdet henføres under straffelovens § 225, og således er manipulation af køns-delen den nedre grænse for den gængse forståelse af andet seksuelt forhold end samleje. På baggrund deraf, er manipulation af kønsdelen således også den nedre grænse for den gængse forstå-else af voldtægt, jf. straffelovens § 216, jf. § 225.

Ovenstående vedrørende straffelovens §§ 216 og 225 gør sig gældende, når der er tale om en seksualforbrydelse, hvor der foreligger en berøring mellem gerningsmanden og forurettede. Når der ikke foreligger en fysisk berøring, og der således er tale om en seksualforbrydelse på afstand, gør følgende sig gældende.

Med TfK 2013.209 V blev det første gang fastlagt, at straffelovens § 216, jf. § 225 kan finde anvendelse på forhold, der er begået på afstand, idet tiltalte blev dømt efter den dagældende straf-felovs § 217, jf. § 224 ved at have tvunget forurettede til at indsætte fingre i sin kønsdel og blyant i anus foran webcam, hvor gerningsmanden ikke var fysisk til stede. Således blev det ved denne dom fastlagt, at forhold hvor forurettede tvinges til egen onani med indtrængning skal henføres under straffelovens § 225. For så vidt angår, at straffelovens § 216, jf. § 225 kan finde anvendelse på forhold, der begås på afstand, er denne afgørelse dén på området med højeste præjudikatsværdi indtil nu.

Med Esbjerg-sagen bekræftes den i TfK 2013.209 V anlagte linje hvorefter tilfælde, hvor ger-ningsmanden tvinger forurettede til at sende billeder eller videoer af forurettedes egen onani med indtrængning, skal henføres under straffelovens § 225, selvom gerningen begås på afstand, uden gerningsmandens fysiske tilstedeværelse. For så vidt gerningsmanden tvinger forurettede til at

sende billeder eller videoer af forurettedes egen onani med manipulation af kønsdelen, men uden indtrængning, fastlægger dommen, at forholdet ikke er tilstrækkeligt til at henføre under straffelovens § 225, men vil i stedet være omfattet af straffelovens §§ 260 og 232. Denne anlagte retning er således modsat tilfælde, hvor gerningsmanden selv manipulerer forurettedes kønsdel, som set i UfR 2019.497 H. Med Esbjerg-sagen videreføres således den allerede gældende retstilstand for så vidt angår anvendelsen af straffelovens § 225 ved forurettedes egen onani uden gerningsmandens tilstedeværelse og præciserer, at bestemmelsen kun finder anvendelse for så vidt, der er tale om onani med indtrængning. Derudover ses i Esbjerg-sagen, at forurettede og gerningsmanden ikke behøver at se hinanden via eksempelvis webcam, som i TfK 2013.209 V, men det forhold, at tiltalte modtager billeder eller videoer af handlingen er tilstrækkeligt for, at gerningen kan henføres under straffelovens § 225. Byretsdomme har næppe en høj præjudikatsværdi, men dommen behandler og fortolker dog forarbejderne til bestemmelserne i relation til forurettedes onani uden indtrængning – et forhold der ikke behandles i TfK 2013.209 V – hvilket vidner om en nøje behandlet dom. Hvorvidt byrettens fortolkning vedrørende forurettedes egen onani uden indtrængning vil blive fulgt af højere retsinstanser kan ikke vides, men eftersom afgørelsen er den seneste afgørelse på området - der har meget få tilgængelige afgørelser - må den alligevel tillægges betydning.

Slutteligt anses det i Esbjerg-sagen som en formildende omstændighed, at gerningen er begået uden fysisk kontakt mellem gerningsmanden og forurettede.

Den danske retstilstand for voldtægt på afstand kan således opsættes som følgende: *Hvis en gerningsmand får en person, som ikke har samtykket heri, til at udføre egen onani med indtrængning, kan der ske domsfældelse for voldtægt efter straffelovens § 216, jf. § 225.*

DEL III – International komparativ ret

6. Voldtægt på afstand i norsk og svensk ret

I dette kapitel vil retstilstanden for voldtægt på afstand i henholdsvis norsk og svensk ret blive belyst. Dette gøres ved først at opstille de relevante regler i de to lande, hvorefter retspraksis på området fra de to lande gennemgås. Der vil blive medtaget straffebestemmelser for voldtægt mod børn i dette kapitel, eftersom de forurettede i nogle af afgørelserne på område, fra Norge og Sverige, omfattes af disse bestemmelser. Der er dog stadig tale om voldtægt, hvorfor afgørelserne stadig kan benyttes til at klarlægge den materielle retstilstand om voldtægt på afstand. Retstilstanden på området i norsk og svensk ret er yderst relevant for denne fremstilling, idet fremmed ret kan tjene som inspirationskilde til senere retspolitiske overvejelser i forhold til, hvorvidt den nuværende danske retstilstand på området er hensigtsmæssig ud fra retssikkerhedsmæssige hensyn samt hensyn til beskyttelsesinteresserne bag voldtægtsbestemmelsen, eller om der bør ske en ændring i retstilstanden. Ydermere forefindes der i norsk og svensk ret flere eksempler Højesteretspraksis på området, hvilket står i modsætning til dansk ret, hvor der, for så vidt angår afgørelser truffet i højere instanser end byretten, udelukkende findes én landsretsdom, hvilket illustrerer, at problemstillingen er dybere behandlet i norsk og svensk ret.

6.1. Norsk ret

6.1.1. Lovgivning

Straffebestemmelserne om seksualforbrydelser findes i den norske straffelov; lov om straff⁷⁸, kapitel 26. Den grundlæggende bestemmelse om voldtægt findes i § 291, som omhandler voldtægt uden samleje, mens en særregulering, hvor den seksuelle handling består i samleje, findes i § 292. Hvilke handlinger der skal anses som samleje er desuden oplyst i § 292. Forskellen på bestemmelserne og deres anvendelse er hovedsageligt, at der ved § 292 er en minimumsstraf, som skal idømmes, når voldtægten er med samleje og at strafferammen er højere. Dette betyder dog ikke, at voldtægt uden samleje ikke i nogle tilfælde kan straffes lige så strengt, som en voldtægt med samleje ville blive dømt.⁷⁹ § 299 regulerer voldtægt af børn under den seksuelle lavalder. Ligesom for voksne, findes i § 300 en særlig bestemmelse, der omhandler tilfælde, hvor den seksuelle handling har bestået i samleje. Forskellen på bestemmelserne og deres anvendelsen er ligeledes, at der for § 300 er en minimumsstraf, og at strafferammen er højere.

⁷⁸ Lov om straff, LOV-2021-06-11-59

⁷⁹ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) Om lov om ændringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28, s. 213, højre spalte

6.1.2. Retspraksis

HR-2017-1282-A

I afgørelsen behandlede norske Høyesterett for første gang principielle retlige problemstillinger, som er relevant for denne fremstilling.

En mand var i denne sag tiltalt for flere forhold, herunder gerninger, hvorefter han havde fået unge piger til at onanere og sende videoer af dette til sig.

For det første var manden tiltalt for at have tvunget to forurettede på 14 og 15 år til at onanere og sende video af dette til sig. Gerningen var sket over internettet, med afstand mellem de forurettede og tiltalte.

Det fremgår ikke direkte af dommen, om onanien er sket ved manipulation uden på kønsdelen eller ved indførsel af fingre. Det savner dog betydning, om onanien har bestået i manipulation uden på kønsdelene eller om den er sket med indførsel af fingre, siden begge handlinger ifølge de norske forarbejder til lov om straff er omfattet af begrebet “seksuell omgang”:

*“[...] samleie, men også samleielignende forhold som for eksempel suging og slikking av kjønnsorganer, **masturbasjon** og **innføring av fingre i skjede eller endetarms- åpning.**”⁸⁰ (vores fremhævninger)*

Det ses således i forarbejderne, at “masturbasjon” og “innføring av fingre” er adskilt, men at begge er omfattet af begrebet “seksuell omgang”. Dette må forstås således, at begge handlinger vil være omfattet af grundbestemmelsen om voldtægt i § 291, som blandt andet kriminaliserer tilfælde, hvor en gerningsmand får forurettede til at udføre handlinger, som svarer til “seksuell omgang” med sig selv.

Høyesterett udtalte i sagen, at der ikke foreligger tvivl om, at en voldtægt hvor forurettede tvinges til at udføre seksuelle handlinger på sig selv ikke generelt skal straffes mildere end andre former for voldtægt.⁸¹ I dommen refereres i forbindelse med denne udtalelse til forarbejderne til lov om straff, hvoraf det fremgår, at:

⁸⁰ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28, s. 211, venstre spalte

⁸¹ HR-2017-1282-A, præmis 26

“Komiteen kan ikke se at slike forhold er mindre straffverdige enn om voldtektsmannen selv hadde utført overgrepene. Tvert imot vil en slik fremgangsmåte kunne fremstå som særlig ydmykende for offeret.”⁸²

Høyesterett uttaler ovenstående i relation til, at tiltalte, på trods af mangel på fysisk tilstedeværelse, havde tvunget de to piger til at udføre handlingerne ved sig selv. Således slog Høyesterett fast, at selvom voldtægten er udført med gerningsmanden på afstand, skal den stadig straffes ligesom hvis gerningsmanden havde udført voldtægten.

Høyesterett henførte herefter gerningerne under § 291. De udtalte, at handlingen ikke var omfattet af § 292 om voldtægt med samleje, men blot § 291 om voldtægt uden samleje.⁸³

For det andet lød tiltalen på, at tiltalte havde formået at få en pige på 13 år til at onanere med indtrængning af en hårbørste i kønsdelen. Dette forhold blev henført under § 300 om voldtægt **med samleje** af et barn under 14 år. Dette skyldes, at begrebet “samleje” i Norge også omfatter *“innføring av gjenstander i skjede- eller endetarmsåpning”*⁸⁴

Det vigtige at påpege ved denne afgørelse er for det første, at voldtægt på afstand ikke skal straffes mildere end andre former for voldtægt. For det andet viser afgørelsen, at der kan ske domsfældelse for voldtægt, selvom gerningen er begået på afstand. For det tredje ses det, at der efter den norske lov om straff er forskel på, om en tiltalt bliver dømt for voldtægt med samleje eller uden samleje, alt efter om forurettede tvinges til at onanere uden på kønsdelen eller med indtrængning af fingre (voldtægt uden samleje efter §§ 291 eller 299), eller indtrængning med genstande (voldtægt med samleje efter §§ 292 eller 300).

HR-2019-721-A og HR-2019-2385-A

I disse to afgørelser, der er afsagt efter den ovenfor behandlede principdom HR-2017-1282-A, var sagernes overordnede temaer ligeledes voldtægt på afstand.

Det relevante ved disse to afgørelser er, at der i afgørelserne refereres til det som Høyesterett har anført i HR-2017-1282-A; at voldtægt, hvor forurettede tvinges til at udføre seksuelle handlinger på sig selv ikke generelt skal straffes mildere end andre former for voldtægt.⁸⁵

⁸² Refereret i HR-2017-1282-A, præmis 17

⁸³ HR-2017-1282-A, præmis 52. Det bemærkes desuden, at der i dansk ret således ville være dømt efter straffelovens § 216, jf. § 225

⁸⁴ Lov om straff, LOV-2021-06-11-59, § 300, litra c

⁸⁵ HR-2019-721-A, præmis 37 og 38, HR-2019-2385-A, præmis 16

Disse afgørelser bekræfter således den retstilstand, som blev fastlagt i HR-2017-1292-A, hvorefter en voldtægt på afstand stadig skal straffes på samme måde som tilfælde, hvor gerningsmanden udfører voldtægten fysisk, idet det forhold, at forurettede tvinges til at udføre seksuelle handlinger på sig selv ikke generelt skal straffes mildere end andre former for voldtægt.

6.2. Svensk ret

6.2.1. Lovgivning

Straffebestemmelserne om seksualforbrydelser findes i den svenske straffelov; brottsbalk⁸⁶, kapitel 6. Voldtægtsbestemmelsen findes i kap. 6, 1 §, som regulerer voldtægt. Bestemmelsen er en frivillighedsbaseret bestemmelse og omfatter samleje såvel som anden seksuel handling, der med hensyn til dens grovhed kan sammenlignes med samleje. Kap. 6, 2 § regulerer seksuelt overgreb og omfatter seksuelle handlinger, som ikke er omfattet af kap. 6, 1 §. Disse seksuelle handlinger skal således forstås som handlinger, der ikke er sammenlignelig med samleje. Kap. 6, 4 § regulerer voldtægt af børn under den seksuelle lavalder. Bestemmelsen omfatter, ligesom den almindelige voldtægtsbestemmelse, samleje såvel som anden seksuel handling, der med hensyn til dens grovhed kan sammenlignes med samleje. Kap. 6, 6 § regulerer seksuelt overgreb mod barn og omfatter - ligesom den tilsvarende bestemmelse for voksne - seksuelle handlinger, som ikke er omfattet af kap. 6, 4 § (altså handlinger, der ikke er sammenlignelig med samleje).

6.2.2. Retspraksis

NJA 2015 s. 501

I denne afgørelse var en mand tiltalt for at have fået en 12-årig pige til at kærtegne sine bryster og onanere foran gerningsmanden via webcam. Hertil bemærkes det, at det aldrig i sagen nævnes, om der er tale om onani med indtrængning eller uden indtrængning. Dette synes at vidne om, at Högsta domstolen ikke tillægger det betydning for den retlige kvalificering af det strafbare forhold, hvorvidt der i denne afgørelse foreligger indtrængning eller ej.

Hovedspørgsmålet for Högsta domstolen var dog hovedsageligt i denne sag, om en seksualforbrydelse kunne begås på afstand, eftersom der forelå tvivl om, hvorvidt det stred imod legalitetsprincippet, at en seksualforbrydelse, hvor gerningsindholdet normalt begås fysisk, ved at *udføre* en seksuel handling med en anden, skulle udstrækkes til at kunne finde anvendelse, hvor gerningsmanden og forurettede ikke var til stede sammen fysisk.

⁸⁶ Brottsbalk (lag 1962:700) med senere ændringer

I afgørelsen refererer Högsta domstolen til forarbejderne til den svenske brottsbalk⁸⁷, som foreskriver, at:

*“Det skulle inte längre krävas att en handling innefattar en varaktig fysisk beröring för att kunna bedömas som en sexuell handling. I stället skulle det avgörande för bedömningen vara om handlingen hade en påtaglig sexuell prägel och var ägnad att kränka offrets sexuella integritet. Som ett exempel på en handling som skulle omfattas av begreppet sexuell handling angavs att en gärningsman förmår offret att själv onanera.”*⁸⁸

Med ovenstående citat viser Högsta domstolen, at seksualforbrydelsers betydning og anvendelse i almindeligt sprogbrug ikke indeholder et absolut krav om, at en person har været fysisk aktiv for at kunne anses for at have *udført* en seksuel handling med en anden.

Det afgørende bør i stedet være, om personen i væsentlig grad har påvirket eller kontrolleret hændelsesforløbet. En sådan påvirkning bør ifølge Högsta domstolen kunne ske både gennem fysiske handlinger fra den tiltaltes side, eller ved enten at true eller overtale forurettede til at udføre den ønskede handling.⁸⁹

Högsta domstolen fandt, at den i sagen omhandlende gerning omfattede en strafbar handling efter bestemmelsen om seksuelt overgreb af børn, jf. kap. 6, 6 §.

Ifølge Högsta domstolen blev handlingen også anset for at falde inden for det normale betydningsområde for udtrykket at “udføre en seksuel handling med en anden person”. Det var følgelig ikke i strid med legalitetsprincippet at anvende straffebestemmelsen på den af lovgiver tilsigtede måde.⁹⁰

Således blev der med det denne dom skabt en præcedens om, at seksualforbrydelser, hvor en person udfører en seksuel handling med en anden, godt kan begås på afstand. Som det ses i følgende behandlede dom, ændrede denne retstilstand sig dog forholdsvis med en præcisering af retstilstanden ved afsigelse af dommen NJA 2018 s. 1103.

⁸⁷ Regerings proposition 2004/05:45 En ny sexualbrottslagstiftning

⁸⁸ NJA 2015 s. 501 præmis 3

⁸⁹ NJA 2015 s. 501, underoverskrift *Betänkande*, præmis 9, og desuden udledningen af dommen i SOU 2021:43 Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar - Betänkande av 2020 års sexualbrottsutredning, s. 122

⁹⁰ NJA 2015 s. 501, præmis 9

NJA 2018 s. 1103

I denne afgørelse var en mand tiltalt for at have forsøgt at få en 13-årig pige til at filme sig selv onanere og sende video af dette til tiltalte. For Högsta domstolen var hovedspørgsmålet, hvorvidt det var muligt at dømme for en seksualforbrydelse, hvis en gerningsmand igennem internettet har fået en forurettet til selv at onanere, filme dette og derefter overføre filmsekvenserne til gerningsmanden. Det bemærkes, at det i denne sag, modsat NJA 2015 s. 501, specificeres, at der er tale om onani med indtrængning med fingre i kønsdelen. Dog savner dette faktum nogen som helst betydning, idet hverken Högsta domstolen eller de tidligere instanser forholder sig hertil. Forskellen mellem nærværende dom og NJA 2015 s. 501 er desuden, at der i NJA 2015 s. 501 var tale om, at gerningsmanden og forurettede kunne se hinanden på webcam, og dermed var gerningsmanden til stede i realtid.

Tingsrätten (svenske byret) kom i afgørelsen frem til, at der var tale om en seksuel handling, som kan være strafbar efter kap. 6, 4 og 6 §§. Tingsrätten udtalte, at når der er tale om en seksuel handling, så skal der foretages en helhedsvurdering i forhold til, om forholdet skal henføres under 4 eller 6 §§. Det bemærkes, at 6 § om seksuelt overgreb mod barn er subsidiær til 4 § om voldtægt mod barn. Efter omstændighederne i den konkrete sag kom tingsrätten frem til, at det forhold, at tiltalte havde forsøgt at få forurettede til at onanere med indtrængning af fingre, ikke var strafbart efter 4 §, men derimod strafbart efter 6 § med følgende begrundelse:

“Vid en helhetsbedömning finner tingsrätten att omständigheterna kring handlingen, med hänsyn till kränkningens allvar, inte kan anses jämförlig med samlag. Gärningen ska alltså bedömas som försök till sexuellt övergrepp mot barn.”⁹¹

Med ovenstående udtalelse vises, at det er muligt at dømme for voldtægt, for så vidt angår en seksualforbrydelse begået på afstand. Det lader dog med overstående udtalelse ikke til, at det forhold, at en gerningsmand har fået forurettede til at onanere, heller ikke med indtrængning, alene er alvorligt nok til, at der kan være tale om en seksuel handling, der med hensyn til dens grovhed er sammenlignelig med samleje, jf. kap. 6, 4 §, og således heller ikke kan konstituere en voldtægt. Det bemærkes hertil, at hverken Svea hovrätt (svenske landsret) eller Högsta domstolen er uenige med tingsrätten heri, hvilket bestyrker formodningen om, at der kan ske domsfældelse for voldtægt på afstand, men at forurettedes egen onani med- eller uden indtrængning af fingre

⁹¹ NJA 2018. s. 1103, underoverskrift: *Tingsrättens bedömning*

ikke alene er nok til at dømme herfor, men der skal tages hensyn til omstændighederne i øvrigt, hvilket desuden berøres senere i kapitlet.

Under Högsta domstolens behandling kommenterede de på legalitetsprincippet og kom frem til, at det er straffebestemmelsens ordlyd, der sætter den yderste grænse for de forhold, der kan omfattes af en straffebestemmelse.⁹²

Herefter fastslog Högsta domstolen, med henvisning til NJA 2015 s. 501, at en handling bestående i, at en person får en anden person til at onanere sig selv, skal bedømmes som en seksuel handling, og at det står klart, at det er muligt at udføre en seksuel handling med en anden person på afstand, via eksempelvis internettet.⁹³

Högsta domstolen udtalte herefter, at det at udføre en seksuel handling med en anden må forstås som, at der er et krav om, at både gerningsmanden og forurettede begge er til stede på samme tid. Dog fandt Högsta domstolen ikke, at der er et krav om, at gerningsmanden og forurettede skal befinde sig på samme geografiske placering, men blot at begge er til stede i realtid, og at gerningsmanden tager del i den handling, som forurettede udsættes for.⁹⁴

På den baggrund, udtalte Högsta domstolen endeligt:

“Att en person förmår någon annan att senare onanera i ensamhet kan därför inte - oavsett att avsikten är att händelseförloppet ska filmas och att gärningsmannen ska ta del av det sedan det avslutats - anses innebära att personen genomför en sexuell handling med den andre.”⁹⁵

Med denne udtalelse præciserede Högsta domstolen altså den retstilstand, der var skabt med NJA 2015 s. 501 og fastslog, at førend der kan være tale om en seksualforbrydelse, hvor en person udfører en seksuel handling med en anden, skal den seksuelle handling, der er udført, være foregået mens både gerningsmanden og forurettede er til stede i realtid.

Således er det vigtige at udlede af denne afgørelse, at det er muligt at dømme for voldtægt på afstand. Det lader dog ikke til, at det forhold, at en gerningsmand har fået forurettede til at onanere

⁹² NJA 2018. s. 1103, præmis 12

⁹³ NJA 2018. s. 1103, præmis 15

⁹⁴ NJA 2018. s. 1103, præmis 17

⁹⁵ NJA 2018. s. 1103, præmis 17

med indtrængning af fingre, er alvorligt nok til at udgøre en voldtægt. En handling bestående i, at en person får en anden person til at onanere sig selv skal dog bedømmes som en seksuel handling, og det står klart, at det er muligt at udføre en seksuel handling med en anden person på afstand. Dog skal legalitetsprincippet iagttages, og på den baggrund er straffebestemmelsens ordlyd den yderste grænse for, hvornår der kan ske domsfældelse. For så vidt angår seksualforbrydelser på afstand er den yderste grænse, at den seksuelle handling sker i realtid mellem gerningsmanden og forurettede. Det forhold, at en person får en anden at tage billeder eller optage sig selv onanere og sende billeder eller video af dette, kan dermed ikke i svensk ret straffes som en seksualforbrydelse, hvor en person udfører en seksuel handling med en anden.

Øvrig praksis om hvornår en seksuel handling er sammenlignelig med samleje

I Svea hovrätts afgørelse, B 11734-17, var der tale om onani med indtrængning af en genstand, og på den baggrund fandt Svea hovrätt, at forholdet skulle bedømmes som voldtægt, eftersom det forhold, at forurettede skulle anvende en genstand gjorde, at den seksuelle handling var af en sådan grov beskaffenhed, at den kunne sammenlignes med samleje.⁹⁶ Det bemærkes i relation hertil, at der i den konkrete sag er tale om indtrængning af genstand i kønsdelen. Dog udtaler Svea hovrätt ikke noget, der skulle tyde på, at indtrængning af genstand i anus skal vurderes anderledes.

I en anden afgørelse af Svea hovrätt, B 1756-19, havde en tiltalt i flere tilfælde fået en forurettet til at onanere med indtrængning af genstande, og Svea hovrätt kom på den baggrund frem til, at dette forhold var sammenligneligt med samleje. I denne afgørelse havde gerningsmanden dog instrueret forurettede i at optage og sende dokumentation efterfølgende. Da gerningsmanden således ikke var til stede i realtid kunne der ikke ske domsfældelse for hverken voldtægt eller seksuelt overgreb med henvisning til NJA 2018 s. 1103.⁹⁷

I Högsta domstolens nylige afgørelse i, NJA 2021 s. 827, blev tiltalte dømt for i flere tilfælde at have tvunget børn under 15 år til at onanere med indtrængning med fingre og/eller genstande i kønsdel og anus, mens de chattede i realtid. Modsat tilfældet i NJA 2018 s. 1103 kom Högsta domstolen i dette tilfælde frem til, at tiltalte skulle dømmes for voldtægt mod barn - også i de tilfælde hvor der var sket indtrængning med fingre. Högsta domstolen lagde som begrundelse for, at disse forhold var sammenlignelig med samleje blandt andet vægt på de nedværdigende og ydmygende instruktioner, som tiltalte havde givet, samt det forhold, at forurettede var blevet

⁹⁶ SOU 2021:43 Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar - Betänkande av 2020 års sexualbrottsutredning, Statens Offentliga Utredningar s. 98 og 124

⁹⁷ SOU 2021:43 Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar - Betänkande av 2020 års sexualbrottsutredning, Statens Offentliga Utredningar s. 128

instrueret i både at penetrere kønsdelen såvel som anus med sine fingre i sammenlagt mere end halvandet minut.⁹⁸ Högsta domstolen udtalte i øvrigt, at vurderingen af om en handling er sammenlignelig med samleje, ikke direkte omhandler den seksuelle handling, men den krænkelse som forurettede udsættes for. Derfor skal der foretages en sammenligning af, om krænkelsen ved handlingen er ligeså slem som krænkelsen under et samleje.⁹⁹

På baggrund af afgørelserne fra Svea hovrätt, B 11734-17 og B 1756-19 samt Högsta domstolens afgørelse NJA 2021 s. 827 kan det konstateres, at udover kravet om realtid (førend der kan være tale om en seksualforbrydelse) kræves der en form for indtrængning, før der kan ske domsfældelse for voldtægt på afstand. Det faktum, at der er sket indtrængning er dog ikke nødvendigvis tilstrækkeligt, men der skal altid foretages en konkret vurdering af, om krænkelsen er sammenlignelig med krænkelsen ved samleje.

6.3. Sammenfatning

6.3.1. Sammenfattende om retstilstanden i Norge

I HR-2017-1282-A blev det i norsk praksis fastlagt, at der kan ske domsfældelse for voldtægt, selvom gerningen begås på afstand, og desuden at voldtægt på afstand ikke skal straffes mildere end andre former for voldtægt. Samtidig ses det i afgørelsen, at der i norsk ret ikke er forskel på, om forurettede er blevet tvunget til at onanere udenpå kønsdelen, eller om der er sket indtrængning med fingre. Til gengæld skelnes der mellem, om der er sket indtrængning ved indførsel af fingre eller genstande. I sagerne HR-2019-721-A og HR-2019-2385-A blev det bekræftet, at voldtægt på afstand ikke skal straffes mildere end andre former for voldtægt.

Den norske retstilstand på området for voldtægt på afstand kan dermed opstilles som følgende:
En voldtægt som begås på afstand, skal straffes ligesom hvis gerningsmanden selv udfører den seksuelle handling, idet det forhold, at forurettede tvinges til at udføre seksuelle handlinger på sig selv ikke generelt bør straffes mildere end andre former for voldtægt. Der kan ske domsfældelse for voldtægt uden samleje, hvis en gerningsmand får forurettede til at onanere med eller uden indtrængning af fingre, og der kan ske domsfældelse for voldtægt med samleje, hvis der sker indtrængning af en genstand.

⁹⁸ B 4072-21 (NJA 2021 s. 827), præmis 17 og 18

⁹⁹ B 4645-21 (NJA 2021 s. 827), præmis 10

6.3.2. Sammenfattende om retstilstanden i Sverige

I NJA 2015 s. 501 blev det i svensk praksis fastlagt, at seksualforbrydelser, hvor gerningsindholdet kræver, at en person udfører en seksuel handling med en anden, godt kan begås på afstand. I NJA 2018 s. 1103 blev det dog præciseret, at førend der overhovedet kan være tale om domsfældelse for en seksualforbrydelse, hvor en person udfører en seksuel handling med en anden, skal den seksuelle handling, der udføres, dog foregå mens både gerningsmanden og forurettede er til stede i realtid. Desuden blev det i NJA 2018 s. 1103 skildret, at det er muligt at dømmes for voldtægt på afstand. Den seksuelle handling, forurettede tvinges til at udføre, skal omfatte indtrængning. Det er dog ikke et entydigt krav, idet der altid skal foretages en konkret vurdering af, om krænkelsen er sammenlignelig med krænkelsen ved samleje.

Slutteligt skal bemærkes, at denne fremstillings forfattere ikke har været i besiddelse af Svea hovrätts afgørelser B 11734-17 og B 1756-19, og der er således taget afsæt i resuméerne af disse afgørelser i den svenske betænkning "*SOU 2021:43 Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar - Betänkande av 2020 års sexualbrottsutredning, Statens Offentliga Utredningar*". Det vides derfor ikke, om der er udtalt noget om strafudmålingen for B 11734-17 i forhold til, om det har betydning, at voldtægten er begået på afstand, idet dette ikke er behandlet i betænkningen.

Den svenske retstilstand på området for voldtægt på afstand kan dermed opstilles som følgende: *Seksuallforbrydelser hvor gerningsindholdet kræver, at en person udfører en seksuel handling med en anden kan godt begås på afstand, såfremt den seksuelle handling, der udføres, foregår mens både gerningsmanden og forurettede er til stede i realtid. Ydermere kan der ske domsfældelse for voldtægt på afstand, men det kræves, at der skal være sket indtrængning, og desuden skal der altid foretages en konkret vurdering af, om krænkelsen er sammenlignelig med krænkelsen ved samleje.*

7. Komparativ analyse af retstilstanden for voldtægt på afstand i dansk ret og fremmed ret

I dette kapitel vil det for fremstillingen være formålstjenligt at sammenligne den nuværende danske retstilstand med retstilstandene i Norge og Sverige. Kapitlet vil påvise forskelle og ligheder i dansk og fremmed ret, hvorefter der afslutningsvis opstilles en tænkt situation, hvorved retstilstandene i henholdsvis dansk, norsk og svensk ret vil blive anvendt på situationen, for på denne måde at tjene som eksempel på hvorledes retstilstandene adskiller sig.

Dette skyldes, at emnet er dybere behandlet i de øvrige nordiske lande, og beskrevne forskelle og ligheder kan derfor tjene til inspiration til, hvordan den danske retstilstand kan eller bør udvikle sig. Hertil bemærkes, at fremmed ret kan tjene som inspiration til retspolitiske overvejelser,¹⁰⁰ og desuden ofte fungerer som inspirationskilde for lovgiver, når der skal laves ny lovgivning.¹⁰¹

7.1. Indtrængning

Det første aspekt, som er relevant at belyse for at kunne lave en sammenligning mellem de tre landes retstilstande på området for voldtægt på afstand, er, om der foreligger onani med indtrængning eller ej, og om der har været anvendt genstande eller ej.

Som det ses i både TfK 2013.209 V og Esbjerg-sagen omhandlede de forhold, som blev pådømt som voldtægt, tilfælde hvor tiltalte havde tvunget forurettede til at indføre fingre eller genstande i kønsdelen eller anus. Der var således for disse forhold tale om indtrængning. I Esbjerg-sagen forelå dog også adskillige forhold, hvor det ikke fandtes bevist, at forurettede havde onaneret med indtrængning, men derimod blot onaneret med manipulation uden på kønsdelen. I pågældende afgørelse vurderede retten dog, at dette ikke var nok til at konstituere en voldtægt efter straffelovens § 216, jf. § 225, og således er det efter afsigelsen af denne dom for nuværende fastslået, at der i dansk ret skal foreligge indtrængning, førend forholdet kan anses for at udgøre en voldtægt. Samtidig skelnes der i dansk ret ikke mellem, om indtrængning sker i form af indførsel af fingre eller genstande.

Som det fremgår af kapitel 6.1.2., ses det i HR-2017-1282-A sammenholdt med forarbejderne til lov om straff, at forurettedes onani med indtrængning udgør en voldtægt. Der er dog forskel på, om der er sket indtrængning i form af indførsel af fingre eller genstande, idet indførsel af genstande vil være omfattet af lov om straff § 292, som er den norske voldtægtsbestemmelse

¹⁰⁰ Munck-Hansen, C., (2018), *Retsvidenskabsteori*, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 72

¹⁰¹ Evald, J. (2020), *Juridisk teori, metode og videnskab*, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, s. 183

vedrørende voldtægt med samleje, hvorimod indførsel af fingre blot vil omfattes af lov om straff § 291, som er den norske grundbestemmelse om voldtægt, der blot omhandler “seksuel omgang”, således en voldtægt uden samleje. Samtidig ses det, at der ikke skelnes mellem, hvorvidt der er sket onani uden indtrængning eller med indtrængning af fingre, idet onani uden indtrængning ligeledes vil være omfattet af lov om straff § 291 om voldtægt uden samleje. I modsætning til dansk ret vil der således i norsk ret kunne ske domsfældelse for voldtægt, uagtet om der er sket indtrængning eller ej, om end der vil være forskel på anvendelsen af voldtægtsbestemmelsen.

Den svenske Högsta domstolen udtalte i sagen NJA 2018, s. 1103, at der kan være tale om en voldtægt på afstand, selvom der i den pågældende sag blev konstateret, at det forhold, at få forurettede til at onanere med indtrængning af fingre ikke udgjorde en voldtægt af barn efter brottsbalk kap. 6, 4 §, idet gerningen ikke med dens grovhed kunne sammenlignes med et samleje. Det ses imidlertid, at der i hvert fald skal være sket indtrængning, førend et forhold kan dømmes som voldtægt på afstand. Det er dog ikke nødvendigvis nok, at der blot er sket indtrængning, men der skal altid foretages en konkret vurdering af om kränkelsen er sammenlignelig med kränkelsen ved samleje, jf. NJA 2021 s. 827.

7.2. Afstandselementets betydning for strafudmålingen

Det næste aspekt, som er relevant at inddrage til sammenligningen er, hvordan straffen udmåles for en voldtægt begået på afstand, for at se, om det straffes hårdere, mildere eller ligesom hvis der havde været en fysisk kontakt mellem gerningsmanden og forurettede.

Voldtægt på afstand er som nævnt et nyt fænomen i dansk ret i kontrast til den gængse voldtægt, hvor der almindeligvis forudsættes, at gerningsmanden og forurettede er til stede på samme geografiske placering. Som tidligere beskrevet er det fastslået, at der kan ske domsfældelse for voldtægt på afstand i dansk ret. Herefter er det interessant, om en voldtægt på afstand straffes lige så hårdt som en almindelig voldtægt. I Esbjerg-sagen udtalte retten, at det skulle indgå som en formidlende omstændighed i forhold til strafudmålingen, at voldtægterne var begået på afstand.¹⁰² Dette vidner om, at en voldtægt på afstand i dansk ret straffes mildere end en fysisk voldtægt om end der tages forbehold for, at der i omtalte dom er tale om en *konkret* udtalelse i relation til den konkrete dom, hvorfor præjudikatsværdien for udtalelsen ikke er lige så høj, som hvis der havde forelagt en *generel* udtalelse.

Den danske retstilstand står således i modsætning til den norske retstilstand for så vidt angår strafudmålingen, idet der i HR-2017-1282-A generelt blev udtalt, at voldtægt på afstand

¹⁰² Se herom kapitel 4.2.3.

ikke skal straffes mildere end andre former for voldtægt. Desuden med henvisning til forarbejderne til den norske lov om straff hvoraf fremgår, at man ikke har kunnet se, at sådanne forhold skulle være mindre strafværdige, end hvis voldtægtsmanden selv havde udført overgrebene.¹⁰³ Herefter fremgår desuden af de resterende norske domme, som er behandlet i kapitel 6.1.2, at voldtægt på afstand ikke skal straffes mildere end andre former for voldtægt. Således er det i norsk ret slået fast, at en voldtægt på afstand skal straffes ligesom hvis der havde været en fysisk kontakt mellem gerningsmanden og forurettede.

For de i kapitel 6.2.2. behandlede svenske domme behandler fremstillingen ikke, hvorvidt strafudmålingen for seksualforbrydelser på afstand skal fastsættes hårdere, mildere eller ligesom hvis der havde været en fysisk kontakt mellem gerningsmanden og forurettede. Det vides derfor ikke, hvordan en voldtægt på afstand straffes i forhold til en fysisk voldtægt i svensk ret.

7.3. Realtid eller senere dokumentation

Det næste og sidste aspekt som findes relevant at belyse for den komparative analyse er, om handlingen sker i realtid eller ej i forhold til, om der kan ske domsfældelse for voldtægt.

Det fremgår af analysen af TfK 2013.209 V i kapitel 4.1, at såfremt en seksualforbrydelse begås, hvor gerningsmanden kan se den forurettede over webcam, mens den seksuelle handling finder sted, kan henføres under straffelovens § 216, jf. § 225. Således blev det i denne dom slået fast, at det er muligt at dømme for voldtægt på afstand, når handlingen sker i realtid mellem gerningsmanden og forurettede. Dog ses det i Esbjerg-sagen, at også for forhold, hvor handlingen udføres af forurettede på gerningsmandens anvisning, men dog først senere dokumenteres over for gerningsmanden i form af billeder eller video, også kan henføres under straffelovens § 216, jf. § 225. Dette bekræfter således, at der ikke nødvendigvis behøves at være tale om, at forurettede og gerningsmanden ser hinanden i realtid, via eksempelvis webcam som i TfK 2013.209 V, førend der i dansk ret kan ske domsfældelse for voldtægt. Om gerningen er begået i realtid savner således betydning.

I norsk ret ses i HR-2017-1282-A, at tiltalte blev dømt for voldtægt efter lov om straff § 291 om voldtægt uden samleje, ved at have tvunget to piger på 14 og 15 år til at onanere ved indførsel af fingre i kønsdelen og sende video af dette til sig. Der var således ikke tale om, at gerningerne var begået i realtid. Dette er således sammenligneligt med situationen i Esbjerg-sagen, og ligesom i dansk ret, savner det herefter betydning for hvorvidt der kan ske domsfældelse for voldtægt på afstand, om gerningen er begået i realtid eller ej.

¹⁰³ Se kapitel 6.1.2.

Retstilstanden i henholdsvis dansk og norsk ret er således modsat retstilstanden i svensk ret på dette punkt, hvorefter det fremgik af NJA 2018 s. 1103, at førend der kan være tale om en seksualforbrydelse på afstand, skal den seksuelle handling, der udføres, dog foregå mens både gerningsmanden og forurettede er til stede i realtid. Altså vil det ikke være muligt at dømme for en seksualforbrydelse i svensk ret, selvom handlingen er udført af forurettede på gerningsmandens anvisning, men dog først senere dokumenteret over for gerningsmanden i form af billeder eller video, og således vil det selvsagt ej heller være muligt i sådanne situationer at dømme for voldtægt på afstand.

7.4. Den komparative ret anvendt på hypotetisk eksempel

Forskellen på de tre nordiske reguleringer kan illustreres med følgende scenarie: Gerningsmanden, er på en eller anden vis kommet i besiddelse af nøgenbilleder af den forurettede. Gerningsmanden har herefter henvendt sig til forurettede over en chatside på internettet, hvor han har truet forurettede med at offentliggøre nøgenbillederne af hende, hvis ikke hun indfører en hårbørste i skeden og sender en video af dette til gerningsmanden efterfølgende. Idet forurettede er bange for, at hendes venner og familie vil kunne komme til at se nøgenbillederne af hende, gør forurettede som instrueret og sender herefter videoen til gerningsmanden.

Spørgsmålet er herefter, hvordan domstolene i henholdsvis Danmark, Norge og Sverige vil pådømme den gerning, der ovenfor er beskrevet. Dette gøres straks nedenfor.

7.4.1. Dansk ret

Der vil i dansk ret først og fremmest blive skelnet mellem, om den udførte handling omhandler onani med indtrængning eller uden indtrængning for at konstatere, om forholdet er omfattet af straffelovens § 225, eller om det er omfattet af straffelovens §§ 260 og 232. Eftersom forurettede er blevet tvunget til at indføre en hårbørste i skeden, er der således tale om indtrængning, og forholdet vil herefter blive dømt som en voldtægt, jf. straffelovens § 216, jf. § 225.

I forhold til strafudmålingen vil domstolen tillægge det betydning i formildende retning, at gerningen er begået på afstand og uden fysisk kontakt mellem gerningsmanden og forurettede.

7.4.2. Norsk ret

Tilfældet vil blive behandlet forholdsvist anderledes efter norsk ret, eftersom Norges definition af samleje som nævnt omfatter indførsel af genstande i skeden eller anus. Her skelnes der således mellem, om der foreligger indtrængning med fingre eller genstande. I eksemplet er anvendt en

hårbørste, hvilket medfører, at forholdet vil blive henført under lov om straff § 292, som er voldtægt med samleje. Dette kan have betydning for strafudmålingen, eftersom voldtægt med samleje har en minimumsstraf samt en højere strafferamme.

Samtidig erindres det, at der efter den norske retstilstand ikke skal skelnes mellem, om voldtægten er begået på afstand eller fysisk som ved en voldtægt i den gængse forstand. Det har således ikke nogen betydning for strafudmålingen, at gerningen er begået på afstand

7.4.3. Svensk ret

Efter den svenske retstilstand skal der ses på, om handlingen er sammenlignelig med samleje for at konstatere, om der kan være tale om en voldtægt efter brottsbalk kap. 6, 1 §. Som det er udledt af praksis vil de forhold, hvor der er benyttet genstande til indtrængning formentlig efter en konkret vurdering udgøre en krænkelse, der er sammenlignelig med samleje. Dette vil i nærværende situation dog savne betydning uagtet, idet der efter den svenske retstilstand vil blive lagt vægt på, om den seksuelle handling er udført mens både gerningsmanden og forurettede er til stede i realtid. Eftersom der i eksemplet er tale om, at forurettede skal optage en video og sende det til gerningsmanden efterfølgende, så er gerningsmanden og forurettede ikke begge til stede i realtid, hvorfor der ikke kan være tale om en seksualforbrydelse, hvor en person udfører en seksuel handling med en anden i svensk ret og således ej heller en voldtægt efter brottsbalk kap. 6, 1 §. Herefter vil gerningsmanden ikke blive dømt for voldtægt eller anden seksualforbrydelse i øvrigt.

Det forhold, at gerningen er begået afstand savner herefter betydning for strafudmålingen, idet der ikke er sket domsfældelse for en seksualforbrydelse på afstand.

DEL IV – Retspolitiske overvejelser

8. Er den danske retstilstand på området for voldtægt på afstand hensigtsmæssig?

I dette kapitel vil fremstillingen søge at danne overvejelser vedrørende, hvorvidt den nuværende retstilstand er hensigtsmæssig ud fra retssikkerhedsmæssige hensyn samt hensynet til de for voldtægtsbestemmelsens bagvedliggende beskyttelsesinteresser i øvrigt. I relation hertil vil elementer fra den komparative analyse blive inddraget som inspiration til retspolitiske overvejelser vedrørende retstilstanden på området. Desuden vil der opstilles mulige problemstillinger ved retstilstanden. Kapitlet vil desuden pege på mulige forslag til løsninger på disse problemstillinger.

8.1. Komparativ ret

I relation til hvorvidt den danske retstilstand er hensigtsmæssig i forhold til hensynene til henholdsvis retssikkerheden og voldtægtsbestemmelsens beskyttelsesinteresser, må blikket først rettes mod henholdsvis den norske- og den svenske retstilstand på området for at kunne danne overvejelser i forhold til, om der er inspiration at hente fra disse lande.

Som behandlet i fremstillingens kapitel 6.1.2 er det meget klart i norsk ret, at der kan ske domsfældelse for voldtægt begået på afstand. Desuden skal voldtægt på afstand i det hele taget side-stilles med voldtægt, som begås fysisk. Det har således ingen betydning for strafudmålingen, om en voldtægt er begået på afstand.

På den ene side kan dette anses som mere praktisk anvendeligt, idet en sådan retstilstand eliminerer ethvert tvivlsspørgsmål, der måtte foreligge vedrørende en forholdsvis ny situation som dén, hvor en voldtægt begås på afstand. På den anden side kan det forekomme problematisk, at en alvorlig personfarlig forbrydelse som voldtægt, hvor beskyttelsen især ligger i en grove krænkelse en forurettet oplever, ved miste kontrollen over egen seksualitet, selvbestemmelsesret og integritet,¹⁰⁴ kan blive pådømt i situationer, hvor gerningsmanden og forurettede aldrig har været fysisk til stede sammen. Mest problematisk forekommer det formentlig, at en voldtægt på afstand skal have samme strafværdighed som en voldtægt begået efter den gængse forstand henset til den betydelige forskel der synes at foreligge mellem den gængse voldtægtssituation og en voldtægt på afstand, i forhold til graden af gerningsmandens fratagelse af forurettedes kontrol over egen seksualitet, selvbestemmelsesret og integritet.

¹⁰⁴ I Lovforslag nr. L 85 fremsat 11. november 2020, Forslag til Lov om ændring af straffeloven, s. 2, venstre spalte, fremhæves blandt andet, at voldtægt er en af de mest alvorlige personfarlige forbrydelser, samt at forbrydelsen indebærer en grov krænkelse af den seksuelle selvbestemmelsesret

Modsat norsk ret, ses det i svensk ret, som behandlet i kapitel 6.2.2., at man fortolker bestemmelser om seksualforbrydelser – som i svensk ret har ordlyde, der kræver, at gerningsmanden “udfører” en seksuel handling – således, at det er et krav, at handlingen skal forekomme med gerningsmanden og forurettede begge tilstedeværende i realtid, førend der er tale om en seksualforbrydelse. Således er det væsentligt sværere at blive dømt for en seksualforbrydelse på afstand i svensk ret end i både dansk og norsk ret. I forlængelse heraf ses det, at det forekommer umådelig svært at blive dømt for voldtægt på afstand. Dette skyldes, at det ikke er et entydigt krav i svensk ret, at der er sket indtrængning i modsætning til dansk og norsk ret. I Sverige skal der tilmed foretages en konkret vurdering af, om krænkelens karakter kan sammenlignes med krænkelsen ved et samleje.

Denne strenge fortolkning er af de svenske domstole lagt til grund på baggrund af legalitetsprincippet, hvorefter en handling ikke kan straffes, medmindre der er hjemmel i loven til straf.¹⁰⁵ På den ene side er der, set ud fra et retssikkerhedsmæssigt perspektiv, en vis retsgaranti knyttet til, at man som borger kan være sikker på, at man ikke kan blive dømt for hverken mere eller mindre, end hvad der fremgår af en bestemmelses ordlyd, og således kan der da også tales for, at man i svensk ret ikke lader dom falde på forhold, der ikke indeholdes i ordlyden af en bestemmelse. Dette synspunkt må desuden gøre sig gældende for så vidt angår dansk ret, om end det på den anden side må overvejes, om det er hensigtsmæssigt, at der ikke kan ske domsfældelse for en seksualforbrydelse på afstand grundet legalitetsprincippet, blot fordi ordlyden af en bestemmelse ikke har fulgt med samfundets udvikling. Der kan selvfølgelig, for så vidt angår den for voldtægt bagvedliggende beskyttelsesinteresse, knyttes en vis tilnærmelsesvis forståelse til, at den for forurettede manglende selvbestemmelsesret og tab af kontrollen over egen seksualitet i højere grad foreligger i tilfælde, hvor forurettede tvinges til at udføre seksuelle handlinger ved sig selv i realtid uden nogen mulighed for at gå til myndigheder eller lignende, og at der således i mindre grad synes at foreligge tab af selvbestemmelsesret og kontrol, når den seksuelle handling blot skal dokumenteres efterfølgende. Baggrunden for dette er følgelig, at forurettede vil have tid til at gå til familie, venner eller myndigheder, når vedkommende bliver mødt med kravet om at sende senere dokumentation af den seksuelle handling. Trods disse overvejelser må det også være med i opvejningen af hensyn, at der også foreligger visse beskyttelsesinteresser bag kriminaliseringen af seksualforbrydelser i øvrigt og ikke blot bag voldtægtsbestemmelsen. For så vidt angår beskyttelsesinteressen, der ligger bag reguleringen seksualforbrydelser ses det, at den primære

¹⁰⁵ I dansk ret ses legalitetsprincippet skildret i straffelovens § 1, jf. også nedenfor i kapitel 8.2.1

beskyttelsesinteresse er selvbestemmelsesretten ligesom for voldtægt.¹⁰⁶ Derfor virker det altså også voldsomt, at en gerningsmand kan tvinge en forurettet til, mod dennes ret til selvbestemmelse, at udføre seksuelle handlinger ved sig selv, uden at gerningsmanden overhovedet kan blive straffet for en seksualforbrydelse, blot på baggrund af det forhold, at handlingen ikke er sket i realtid mellem gerningsmanden og forurettede.

På den baggrund må den svenske retstilstand under alle omstændigheder, trods de retssikkerhedsmæssige hensyn, ikke kunne være hensigtsmæssig henset til de beskyttelsesinteresser, der ligger bag kriminaliseringen af seksualforbrydelser i øvrigt. Dette understøttes i øvrigt af, at man fra den svenske regerings side ønsker at ændre dette, idet der i 2021 blev offentliggjort betænkningen “Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar“, der blandt andet foreslår en ændring af den svenske lovgivning om seksualforbrydelser, således at det på baggrund af legalitetsprincippet fortolkede krav om, at den seksuelle handling skal være sket i realtid, førend der kan være tale om seksualforbrydelse på afstand, ikke længere skal være et krav.¹⁰⁷

8.2. Dansk ret

8.2.1. Legalitetsprincippet

I fremstillingen er flere gange kort nævnt det såkaldte legalitetsprincip, navnlig hvad angår svensk ret, idet de svenske domstole har lagt vægt herpå i begrundelsen for deres fortolkning af de svenske lovbestemmelser om seksualforbrydelser. Grundet fremstillingens struktur, findes det dog først relevant i det følgende at redegøre for- og nærmere overveje betydningen af legalitetsprincippet i forhold til, om den danske retstilstand er hensigtsmæssig, navnlig ud fra retssikkerhedsmæssige hensyn.

Af straffelovens § 1 følger et legalitetsprincip, hvorefter en handling ikke kan straffes, medmindre der er hjemmel i loven til straf. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

“§ 1 Straf kan kun pålægges for et forhold, hvis strafbarhed er hjemlet ved lov, eller som ganske må ligestilles med et sådant. Med hensyn til de i kapitel 9 nævnte retsfølger gælder en tilsvarende regel.”

Legalitetsprincippet er således et værn for borgerne, som skal sikre, at handlinger og undladelser udelukkende kan anses for strafbare, såfremt lovgiver har ønsket dette. I naturlig forlængelse

¹⁰⁶ Betænkning nr. 1574/2020, Straffelovrådets betænkning om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse, s. 120

¹⁰⁷ SOU 2021:43 Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar - Betänkande av 2020 års sexualbrottsutredning, Statens Offentliga Utredningar s. 162

heraf, er det selvsagt, at beskyttelsestanken bag legalitetsprincippet ikke kan opfyldes ved at lovhjemmel til straf først tilvejebringes foretagelsen af en handling. Borgeren skal således principielt kunne benytte loven som rettesnor i forhold til, om der foreligger en strafisiko på tidspunktet for borgerens beslutning om at handle på en bestemt måde.¹⁰⁸ Derudover bemærkes desuden, at domstolene i konkrete tilfælde, hvor der er tvivl om, hvorvidt en konkret handling er omfattet af en konkret lovbestemmelse, kan og skal frifinde, hvis de på baggrund af ordvalget i en bestemmelse ikke finder tilstrækkeligt sikkert grundlag for at anse handlingen som strafbar. Dette betyder selvfølgelig ikke, at domstolene kan friholde sig af vurderinger og retsskabende funktioner inden for en given lovbestemmelses vage ordlyd.¹⁰⁹

Dog må det stadig være af vigtigste betydning, at bestemmelser, der hjemler straf, er så præcise og fyldestgørende som muligt. I norsk ret ses, at domstolene ikke er i tvivl om, hvordan retstilstanden skal være, idet de norske bestemmelser om voldtægt er yderst præcise i forhold til gerningsbeskrivelsen (her kan eksempelvis nævnes, at det fremgår af de norske voldtægtsbestemmelser, at det skal straffes som voldtægt, hvis man får en anden til at udføre seksuelle handlinger med sig selv). At bestemmelser, der hjemler straf, er så præcise og fyldestgørende som muligt må være hensigtsmæssigt både af hensyn til, at en borger skal kunne benytte loven som rettesnor til i princippet at vide, om der foreligger en strafisiko, og formentlig også hvilken strafferamme denne kan forvente,¹¹⁰ men også af hensyn til, at der ikke må foreligge tvivl om, hvorvidt domstolene bør dømme eller frifinde for et forhold, der efter samfundsnormer tydeligvis bør være mere strafværdigt grundet mangel på opdatering af lovens ordlyd eller ny lovgivning des lige (som undertiden synes at være tilfældet for så vidt angår retstilstanden i svensk ret).

Som eksempel kan fremføres følgende situation og tilhørende spørgsmål, som en form for tankevækker, der skal danne baggrund for yderligere retspolitiske overvejelser: *Når en gerningsmand med trussel om at åbenbare privatlivet tilhørende forhold tvinger en forurettet til at udføre visse seksuelle handlinger ved sig selv, og sende billeder og/eller videoer af dette til sig, er ordvalget i dansk lovgivning så i det hele taget tilstrækkeligt sikkert grundlag for, at domstolene kan anse handlingen som strafbar efter voldtægtsbestemmelsen?*

¹⁰⁸ Waaben, K. v. Langsted, L. B. (2015), *Strafferettens almindelige del*, 6. udgave, Karnov Group, s. 92

¹⁰⁹ Waaben, K. v. Langsted, L. B. (2015), *Strafferettens almindelige del*, 6. udgave, Karnov Group, s. 93

¹¹⁰ Waaben, K. v. Langsted, L. B. (2015), *Strafferettens almindelige del*, 6. udgave, Karnov Group, s. 92

8.2.2. Bør der ske en ændring i den danske retstilstand?

Ovenstående eksemplificerede situation og tilhørende spørgsmål må overvejes ud fra de relevante bestemmelsers ordlyd, som undertiden er straffelovens §§ 216, stk. 1 og 225, såvel som forarbejderne til straffelovens § 225.

Straffelovens § 216, stk. 1 har følgende ordlyd:

“§ 216 For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri.”

Dertil kommer straffelovens § 225, som har følgende ordlyd:

“§ 225 Bestemmelserne i §§ 216-224 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje.”

Af bestemmelsernes ordlyd ses for det første, at straffelovens § 216 for voldtægt straffer den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket i samlejet. For det andet udvider straffelovens § 225 gerningsbeskrivelsen i straffelovens § 216, således at også andre seksuelle forhold end samleje kan konstituere et strafbart forhold efter straffelovens § 216. Bestemmelserne tager dog ikke i sin ordlyd stilling til om forhold, hvor en forurettet tvinges til selv at udføre andre seksuelle forhold end samleje ved sig selv tillige skal straffes efter disse bestemmelser, ligesom det ej heller fremgår, hvorledes samme situation straffes, når gerningsmanden tvinger den forurettede til dette på afstand.

Igennem fremstillingens analytiske dele ses det skildret, at der i det begrænsede retspraksis, der foreligger på området¹¹¹ er fulgt en retning, hvorefter forhold, hvor der foreligger onani med indtrængning, skal henføres under straffelovens § 216, jf. § 225, og såfremt der foreligger onani uden indtrængning, skal forholdet henføres under straffelovens §§ 260 og 232.

Den retning der er fulgt i hidtidig retspraksis, er dog næppe let at tage ud af bestemmelsernes ordlyd. Derfor har domstolene følgelig også fortolket bestemmelserne. Som også nævnt under analysen af Esbjerg-sagen,¹¹² henviser TfK 2013.209 V dog ikke til nogle forarbejder eller lignende, for så vidt angår deres fortolkning af straffelovens § 225 (dagældende straffelovs § 224), og det vides derfor ikke, hvad landsretten egentlig lagde vægt på i forhold til, at forurettedes egen

¹¹¹ TfK 2013.209 V og Esbjerg-sagen

¹¹² Se herom kapitel 4.2.2.

onani med indtrængning er omfattet af bestemmelsen. Retten i Esbjerg-sagen fortolkede forurettedes egen onani med indtrængning som underhørende straffelovens § 225 ud fra afgørelsen i TfK 2013.209 V. For så vidt angår forurettedes egen onani uden indtrængning, fortolkede retten i Esbjerg-sagen dette forhold ud fra især forarbejderne til straffelovens § 225, navnlig Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser fra 2012.

Det er herefter interessant at bemærke, at Straffelovrådet i deres betænkning om seksualforbrydelser fra 2012 udtalte vedrørende den dengang nye straffelovs § 225, at:

”Straffelovrådet finder ikke grundlag for at foreslå at udvide strafbestemmelserne om seksuelt forhold til at omfatte yderligere handlinger, eksempelvis at få nogen til at udføre seksuelle handlinger med sig selv (eventuelt ved anvendelse af genstande) [...]”¹¹³

Vedrørende straffelovens § 232 udtalte Straffelovrådet desuden, at blufærdighedskrænkelse også omfatter nogle grovere overtrædelser, der ligger lige under grænsen for andet seksuelt forhold, som eksempelvis at få en person til at udføre seksuelle handlinger med sig selv, eventuelt ved anvendelse af genstande.¹¹⁴

Selvom det fremgår af Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser fra 2012, at det forhold, at forurettede tvinges til at udføre seksuelle handlinger med sig selv, eventuelt med genstande, ikke bør være omfattet af straffelovens § 225, men derimod af straffelovens § 232, så kom byretten alligevel frem til, at forholdet kan henføres under straffelovens § 225, såfremt der sker indtrængning, ligesom det var tilfældet i TfK 2013.209 V. Byretten fortolkede dog straffelovens § 225 sammenholdt med Straffelovrådets udtalelse således, at forurettedes egen onani uden indtrængning ikke omfattes af straffelovens § 225 men i stedet straffelovens § 232.

Hvorfor retten i Esbjerg-sagen valgte at fortolke straffelovens § 225 som de har gjort, trods Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser fra 2012, vides ikke. Men det er interessant at bemærke den uoverensstemmelse, der synes at foreligge og således også tvivl om, hvordan både bestemmelsen såvel som forarbejderne skal fortolkes. Der kan således her stilles spørgsmålstejn til, om domstolene selv er vidende om, hvorfor de dømmer, som de gør, eller om der foreligger

¹¹³ Betænkning nr. 1534/2012, Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser, s. 438

¹¹⁴ Betænkning nr. 1534/2012, Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser, s. 596

en sådan tvivl om, hvordan seksualforbrydelser på afstand skal pådømmes, at domstolene blot dømmer efter bedste evne henset til nugældende lovgivning.

Dette vidner om, at der ikke er tilstrækkeligt sikkert grundlag i ordvalget i dansk lovgivning til, at domstolene med sikkerhed bør kunne dømme seksualforbrydelser på afstand som voldtægt efter straffelovens § 216, jf. § 225, ej heller ved fortolkning efter forarbejder. På den baggrund synes der derfor også at ses en vis tvivl om, hvorvidt legalitetsprincippet er iagttaget for så vidt angår måden hvorpå voldtægt på afstand dømmes efter den nuværende retstilstand, hvilket ikke synes hensigtsmæssigt henset til retssikkerheden. Dertil kommer, at Straffelovrådets holdning i forhold til at forurettedes egen onani ikke burde være omfattet af straffelovens § 225 vidner om, at de har haft de for voldtægtsbestemmelsen bagvedliggende beskyttelsesinteresser for øje, og at de således har ment, at graden af fratagelse af retten over egen seksualitet, selvbestemmelsesret og integritet ikke er den samme for forurettedes egen onani, som ved en voldtægt efter den gængse forstand.

Slutteligt skal desuden bemærkes, at denne problematik allerede er blevet italesat af Justitsministeriet, i deres udgivelse "*Værn mod voksne der krænker børn - Tiltag til bekæmpelse af seksuelle krænkelser mod børn*"¹¹⁵, hvori da også fremgår, at bestemmelserne om seksualforbrydelser i straffeloven efterlader et tomrum i forhold til, hvordan sådanne situationer skal håndteres, og desuden en tvivl om, hvorvidt seksualforbrydelser på afstand kan straffes på lige fod med fysiske seksualforbrydelser.¹¹⁶

På baggrund af ovenstående synes retstilstanden heller ikke at være hensigtsmæssig ud fra hverken retssikkerhedsmæssige hensyn eller hensynet til de for voldtægtsbestemmelsens bagvedliggende beskyttelsesinteresser i øvrigt, og der bør formentlig ske en ændring. Idet nuværende lovgivning ikke synes at danne tilstrækkeligt grundlag for sikker domsfældelse, bør en ændring i retstilstanden ikke ske gennem ændring af anvendelsen af bestemmelserne gennem retspraksis, men i stedet i form af lovgivers ændring af lovgivningen. Det er i den forbindelse også afslutningsvis værd at bemærke, at Justitsministeriet allerede har nedsat en arbejdsgruppe, der har til opgave blandt andet at se på, hvorvidt seksualforbrydelser på afstand i tilstrækkelig grad kan straffes efter de gældende regler i straffeloven.¹¹⁷

¹¹⁵ Justitsministeriet, *Værn mod voksne der krænker børn - Tiltag til bekæmpelse af seksuelle krænkelser mod børn*, maj 2021

¹¹⁶ Justitsministeriet, *Værn mod voksne der krænker børn - Tiltag til bekæmpelse af seksuelle krænkelser mod børn*, maj 2021, s. 10

¹¹⁷ Justitsministeriet, *Værn mod voksne der krænker børn - Tiltag til bekæmpelse af seksuelle krænkelser mod børn*, maj 2021, s. 10

8.2.3. Hvilken ny lovgivning skal ændre den danske retstilstand?

I relation til, at den nuværende retstilstand ikke synes at være hensigtsmæssig, og at der på den baggrund bør ske en ændring af lovgivningen på området, vil fremstillingen i det følgende fremkomme med forfatterens bud på, hvordan fremtidig lovgivning bør se ud; altså *de lege ferenda*.

Løsning 1

En mulig løsning på ny lovgivning kunne være, at den nugældende straffelovs § 225 bliver udvidet, sådan, at ordlyden indeholder krænkelse på afstand, således den omfatter tilfælde, hvor gerningsmanden får forurettede til at udføre seksuelle handlinger med sig selv, ligesom den norske bestemmelse indeholder sådanne tilfælde i ordlyden. Løsningen har nogle karakteristika, som bør nævnes.

På den ene side vil for det første retstilstanden være mindre usikker, eftersom den vil være beskrevet i loven, modsat i dag, hvor der kun er én landsretsdom og én byretsdom, som fastlægger retstilstanden og med forarbejder, der strider mod dommene. For det andet vil man kunne beskrive handlingen "At tvinge en anden til at udføre seksuelle handlinger med sig selv" i eksempelvis et stk. 2, hvorefter det eksempelvis kunne tilføjes til straffelovens § 216, at forhold omfattet af straffelovens § 225, stk. 2 er undergivet en særskilt strafferamme. En sådan strafferamme bør være mildere end den normale strafferamme for voldtægt, henset til den forskel der ligger i graden af gerningsmandens fratagelse af forurettedes kontrol over egen seksualitet, selvbestemmelsesret og integritet fra en voldtægt i den gængse forstand. Dette vil samtidig stemme overens med resultatet fra Esbjerg-sagen, hvor retten kom frem til, at det skulle være en formidende omstændighed, at handlingerne var begået på afstand. Undertiden havde afstandselementet for øvrigt tillige en betydning for udmålingen af tortgodtgørelse i Esbjerg-sagen, hvor der eksempelvis i forhold 51, som blev dømt som voldtægt på afstand ved ulovlig tvang, kun blev tildelt 20.000 kr. i tortgodtgørelse.¹¹⁸ Sammenlignet hermed blev i samme afgørelse tildelt 110.000 kr. i tortgodtgørelse for forhold 52-54 og 195, hvor gerningsmanden blev dømt for fysisk voldtægt ved ulovlig tvang og besiddelse- og deling af børneporno.¹¹⁹ Dette vidner således om, at retten tager hensyn til den særlige krænkelse, der foreligger ved en fysisk voldtægt sammenlignet med en voldtægt på afstand, og derfor bør en særskilt strafferamme ved ny lovgivning under alle omstændigheder være mildere end for en voldtægt efter den gængse forstand. Med den konkrete ordlyd som foreslået ovenfor, vil gerningen ikke nødvendigvis skulle begås på afstand. Dog vil situatio-

¹¹⁸ Esbjerg-sagen, s. 176

¹¹⁹ Esbjerg-sagen, s. 177

ner hvor der begås en seksualforbrydelse på afstand stadig være omfattet, og i forhold til straffesammenhængen vil det stadig synes hensigtsmæssigt, at denne er mildere også i tilfælde, hvor en gerningsmand tvinger en anden til at udføre seksuelle handlinger med sig selv uden at dette sker på afstand, henset til Straffelovrådets udtalelser i Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser fra 2012. På den anden side var det ikke Straffelovrådets hensigt i 2012, at det skulle være omfattet af straffelovens § 225, når en person tvinges til at udføre seksuelle handlinger med sig selv.

Afslutningsvis om denne løsning skal bemærkes, at der stadig ville kunne ske domsfældelse for voldtægt, for så vidt der er begået en seksualforbrydelse på afstand, hvilket, som ovenfor nævnt, synes at være i uoverensstemmelse med den forskel, der ligger i graden af gerningsmandens fratagelse af forurettedes kontrol over egen seksualitet, selvbestemmelsesret og integritet, sammenlignet med en voldtægt i den gængse forstand.

Løsning 2

En anden løsning kunne være, at der tilføjes en ny bestemmelse i straffelovens kapitel 24 om seksualforbrydelser, men som ikke er omfattet af voldtægtsbestemmelsen. Det vil være med samme eller lignende ordlyd som overstående eksempel, hvor en gerningsmand tvinger forurettede til at udføre seksuelle handlinger med sig selv. Ligeledes vil der med denne løsning kunne indføres en særskilt strafferamme for handlingen, som bør være mildere end straffen for voldtægt, jf. argumentationen fra løsning 1 ovenfor.

Efter nugældende lovgivning, så er der ingen bestemmelser, som direkte nævner tilfældet, hvor gerningsmanden tvinger forurettede til at udføre seksuelle handlinger med sig selv. Dette har også medført diskussioner om, hvorvidt forholdet skulle være omfattet af straffelovens § 225, eller § 232. Som Straffelovrådets vurdering var i 2012, så ville forholdet ikke være tilstrækkeligt til at henføre gerningen under straffelovens § 225, hvilket taler for, at det kan være hensigtsmæssigt at skabe en ny bestemmelse, som dækker rummet imellem § 225 og § 232. Med en bestemmelse som ligger i midten, så vil grænsetilfældene også kunne henføres under denne bestemmelse, eksempelvis onani uden indtrængning, som i dag blot er karakteriseret som blufærdighedskrænkelser efter straffelovens § 232. Med en sådan ændring, vil den primære beskyttelsesinteresse bag seksualforbrydelser - selvbestemmelsesretten - stadigvæk være iagttaget. Dog vil ændringen udvide beskyttelsesinteressen i forhold til, når forurettede formås at udføre onani uden indtrængning, så dette forhold kriminaliseres med samme grovhed, som hvis der foreligger indtrængning.

Afslutningsvis skal bemærkes om denne løsning, at der ved affattelsen af en sådan ny særskilt bestemmelse ikke vil kunne ske domsfældelse for voldtægt, når der begås en seksualforbrydelse på afstand, hvilket synes at være mere passende i forhold til forskellen fra voldtægt i den

gængse forstand.¹²⁰ Dog vil forholdet ikke gå ustraffet hen, og det er da også meningen, at strafferammen stadig skal afspejle seriositeten af forbrydelsen.

Uanset hvilken løsning, der anvendes, så er der nogle vigtige aspekter, som grundigt bør overvejes under lovforarbejdet. Der bør tages stilling til, om gerningen skal have samme eller mildere strafferamme end en voldtægt efter den gængse forstand. Derudover skal der ske stillingtagen til, om bestemmelsen skal omfatte tilfælde, hvor forurettede onanerer med indtrængning såvel som tilfælde, hvor forurettede onanerer uden indtrængning. Slutteligt bør der dannes overvejelser om, hvorvidt afstandselementet skal have en betydning, enten direkte i ordlyden af ny lovgivning eller i hvert fald i lovforarbejdet.

¹²⁰ Hertil bemærkes, som også fremført senere i fremstillingens kapitel 10, at Brottsförebyggande rådet, Brå, som høringssvar til et nyt svensk lovforslag, argumenterer for, at man ikke bør udvide voldtægtsbegrebet yderligere, idet begrebet næsten er fjernet helt fra den oprindelige forståelse af begrebet.

DEL V – Afrunding

9. Konklusion

Fremstillingen har undersøgt, hvornår der kan ske domsfældelse for voldtægt, jf. straffelovens § 216, jf. straffelovens § 225, når ikke gerningsmanden og forurettede er til stede på samme geografiske placering, således hvornår der kan ske domsfældelse for voldtægt på afstand. Derudover er fremstillingen fremkommet med retspolitiske overvejelser om, hvorvidt den danske retstilstand på området for voldtægt på afstand bør ændres, samt hvordan en sådan ændring kunne se ud. På baggrund af det som fremstillingen er kommet frem til, kan således konkluderes følgende.

I forhold til den nye samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse gør det sig gældende, at forhold, som efter retspraksis hidtil har konstitueret en voldtægt i straffelovens forstand, stadig er det. Tidligere retspraksis på området har derfor stadig fortolkningsmæssig betydning, også for nugældende samtykkebaserede straffelovs § 216.

For så vidt angår hvornår der kan ske domsfældelse for voldtægt på afstand, blev der for første gang i 2012 i dansk ret afsagt dom efter dagældende straffelovs § 217, jf. § 224 (nugældende straffelovs § 216, jf. § 225) for forhold begået uden at gerningsmanden og den forurettede befinder sig på samme geografiske placering. Således ses det første eksempel, der skildrer, at det er muligt at dømme for det, der i dag udgør en voldtægt på afstand. Den retning der blev lagt på området er videreført i senere retspraksis fra 2020, hvorefter det ses, at førend der kan ske domsfældelse for voldtægt på afstand, skal den seksuelle handling, som gerningsmanden tvinger forurettede til at udføre på sig selv på afstand, omhandle onani med indtrængning af fingre eller genstande i kønsdelen eller anus. På dette punkt ses således en forskel mellem voldtægt i den gængse forstand (fysisk voldtægt) og voldtægt på afstand, idet et forhold efter den gængse forstand vil kunne henføres under straffelovens § 216, jf. § 225, såfremt gerningsmanden blot manipulerer forurettedes kønsdel. Begås en lignende gerning på afstand, hvorefter gerningsmanden tvinger forurettede til at manipulere sin egen kønsdel, kan forholdet således kun henføres under straffelovens §§ 260 og 232, og der vil derfor ikke kunne være tale om en voldtægt på afstand. Derfor kan man opsætte den danske retstilstand for voldtægt på afstand som følgende: *Hvis en gerningsmand får en person, som ikke har samtykket heri, til at udføre egen onani med indtrængning, kan der ske domsfældelse for voldtægt efter straffelovens § 216, jf. § 225.*

Ydermere ses det skildret i senere retspraksis, at såfremt der sker domsfældelse for voldtægt på afstand, anses det som en formildende omstændighed, at gerningen er begået uden fysisk kontakt mellem gerningsmanden og forurettede. Der tages altså under strafudmålingen fra rettens side hensyn til, at kränkelsen ved en voldtægt på afstand ikke indeholder samme grad af alvorlighed som ved en voldtægt efter den gængse forstand.

For så vidt angår retstilstanden i norsk og svensk ret ses det, at der ligesom i dansk ret kan ske domsfældelse for voldtægt på afstand. Der er dog forskel på, hvornår en gerning kan konstituere en voldtægt på afstand i de respektive lande. Modsat dansk og svensk ret, som ikke fokuserer på, om der er anvendt en genstand eller ej ved forurettedes onani, så er dette aspekt vigtigt for så vidt angår norsk ret. I norsk ret kan der som følge af, at der sket indtrængning med en genstand ske domsfældelse efter den norske bestemmelse om voldtægt med samleje, og såfremt forurettede onanerer uden indtrængning eller med indtrængning af fingre, udgør dette stadig en voldtægt på afstand, dog blot voldtægt efter den norske bestemmelse om voldtægt uden samleje. I svensk ret vil der ikke kunne ske domsfældelse for voldtægt på afstand, såfremt forurettede onanerer uden indtrængning. På baggrund af det strafferetlige legalitetsprincip fortolker den svenske Högsta domstolen ordlyden af de svenske lovbestemmelser om seksualforbrydelser sådan, at den seksuelle handling, som gerningsmanden formår forurettede at udføre på sig selv, skal være sket med både gerningsmanden og forurettede til stede i realtid, førend der overhovedet kan ske domsfældelse for en seksualforbrydelse på afstand. Dette krav om realtid ses ikke i dansk og norsk ret, idet det ses i retspraksis fra landene, at der ikke skelnes mellem, hvorvidt handlingen sker i realtid, eller om handlingen er senere dokumenteret.

Retstilstanden i norsk og svensk ret tjener til inspiration for løsninger til en eventuel ændring af den danske lovgivning, idet der er visse aspekter i norsk og svensk ret på området, som synes lovgivningsmæssigt hensigtsmæssige, navnlig Norges lovbestemmelser klare ordlyd og Sveriges store fokus på iagttagelse af legalitetsprincippet. For så vidt angår dansk lovgivning på området konkluderes det, at der ikke er et tilstrækkeligt sikkert grundlag i ordvalget i denne til, at domstolene med sikkerhed bør kunne dømme seksualforbrydelser på afstand som voldtægt. Derfor er der en vis tvivl om, hvorvidt legalitetsprincippet iagttages. Ydermere synes kränkelsen ved en voldtægt på afstand ikke at indeholde samme grad af alvorlighed som ved en voldtægt efter den gængse forstand. På den baggrund bør der ske en ændring af retstilstanden gennem lovgivers ændring af lovgivningen, og denne ændring bør tage stilling til om sådanne gerninger, som i dag kan idømmes som voldtægt på afstand, skal have samme eller mildere strafferamme end en voldtægt efter den gængse forstand, ligesom der skal ske stillingtagen til, om ny lovgivning skal omfatte tilfælde, hvor forurettede onanerer med indtrængning såvel som tilfælde, hvor forurettede onanerer uden indtrængning. Afslutningsvis bør der ved udarbejdelsen af ny lovgivning overvejes, om afstandselementet skal have en betydning.

10. Perspektivering

I relation til de retspolitiske overvejelser der er gjort i fremstillingen, vil nærværende kapitel perspektivere til, hvordan udarbejdelsen af ny lovgivning til at kunne omfatte de specifikke tilfælde, hvor en gerningsmand tvinger en forurettet til at udføre seksuelle handlinger på sig selv uden fysisk tilstedeværelse mellem gerningsmanden og forurettede ser ud i praksis. Der vil derfor i det følgende blive perspektiveret til forestående ny svensk lovgivning, idet Sverige de seneste par år har været opmærksomme på problematikken, hvilket har ført til et nyt lovforslag, som forsøger at løse problemet.

10.1. De fire principper for udarbejdelse af ny lovgivning

Sveriges regering nedsatte på baggrund af en undersøgelse af seksuelle krænkelser i 2020 et udvalg, der skulle udarbejde en betænkning, som skulle fokusere på nødvendigheden af en revidering af den svenske brottsbalk i forhold til seksuelle krænkelser, herunder i forhold til seksualforbrydelser på afstand. På baggrund deraf blev udvalgets betænkning “Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar - Betänkande av 2020 års sexualbrottsutredning” offentliggjort 1. juni 2021.¹²¹

For så vidt angår seksualforbrydelser på afstand opstilles i betænkningen fire principper, som udvalget mener skal følges i alle tilfælde i forbindelse med et nyt lovforslag:

Princip 1: Det bør være uden betydning, hvem der fysisk udfører den seksuelle handling.

Dette princip følger den retning, der blev lagt i NJA 2015 s. 501, hvorefter gerningsmanden ikke behøver fysisk at have udført den seksuelle handling på forurettede, førend der er tale om fuldbyrdelse. Dette må da også være et altovervejende krav, hvis der overhovedet skal kunne ske domsfældelse for en seksualforbrydelse- og/eller en voldtægt på afstand, idet gerningsmanden per definition ikke er fysisk til stede.¹²²

Princip 2: Graden af krænkelse bør bestemme klassificeringen

Dette princip vedrører, at der altid skal ses på graden af den konkrete krænkelse. For så vidt angår spørgsmål om voldtægt, skal der foretages en sammenligning af, om krænkelsen ved handlingen

¹²¹ SOU 2021:43 Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar - Betänkande av 2020 års sexualbrottsutredning, Statens Offentliga Utredningar

¹²² SOU 2021:43 Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar - Betänkande av 2020 års sexualbrottsutredning, Statens Offentliga Utredningar, s. 161f

er ligeså slem, som krænkelsen ved et samleje. Princippet gælder allerede, hvilket også ses i praksis,¹²³ og udvalget mener, at dette princip fortsat skal gælde efter en lovændring.¹²⁴

Princip 3: Det bør ikke være et krav, at gerningsmanden og forurettede er til stede i realtid

Udvalget ønsker samtidig en lovændring, som giver en bedre beskyttelse af hensyn til forbrydelsens grovhed. Som nævnt skal begge parter i dag være til stede i realtid, før der kan dømmes for voldtægt eller andre seksualforbrydelser i øvrigt, hvilket udvalget ikke mener bør gælde fremadrettet.¹²⁵

Princip 4: Fuldbgyrdelse af seksualforbrydelser på afstand bør ikke forudsætte, at overgrebet dokumenteres

I forhold til dette sidste princip, følger det af betænkningen, at seksualforbrydelser, der forudsætter en seksuel handling i den svenske brottsbalk, i dag er at betragte som fuldbgyrdet, når den seksuelle handling har fundet sted. Der er ikke opsat yderligere elementer, såsom at gerningsmanden modtager dokumentation, og udvalget mener, at lovgivningen skal udformes på en sådan måde, så der heller ikke fremover opstilles et sådant krav.¹²⁶

Ved at anvende disse ovenfor beskrevet fire principper ved udformningen af lovgivning, mener udvalget således, at man vil kunne skabe en mere klar og beskyttende retstilstand på området. Det er værd at bemærke, at principperne, navnlig princip 2 og 3, generelt er i overensstemmelse med fremstillingens retspolitiske overvejelser, herunder at man bør se på den grad af krænkelse, der foreligger ved en seksualforbrydelse på afstand, samt desuden at kravet om tilstedeværelse i realtid førend der kan ske domsfældelse for en seksualforbrydelse ikke bør være et krav.

10.2. Lovforslaget på baggrund af betænkningen

Den 13 april 2022 fremsatte den svenske regering deres forslag til lov om ændring af den svenske brottsbalk, som tager afsæt i betænkningen fra juni 2021 og som forsøger at inkorporere seksualforbrydelser på afstand, herunder voldtægt på afstand, i loven.¹²⁷

¹²³ Se herom kapitel 6.2.2., NJA. 2021 s. 827.

¹²⁴ SOU 2021:43 Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar - Betänkande av 2020 års sexualbrottsutredning, Statens Offentliga Utredningar, s. 162

¹²⁵ SOU 2021:43 Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar - Betänkande av 2020 års sexualbrottsutredning, Statens Offentliga Utredningar, s. 162f

¹²⁶ SOU 2021:43 Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar - Betänkande av 2020 års sexualbrottsutredning, Statens Offentliga Utredningar, s. 162f

¹²⁷ Regeringens proposition 2021/22:231 - Skärpt syn på våldtäkt och andra sexuella kränkningar

Regeringens forslag, for så vidt angår seksualforbrydelser på afstand, går ud på, at de respektive straffebestemmelser udvides til at omfatte den, som overtaler en person, der ikke deltager frivilligt, til at begå eller tolerere en sådan seksuel handling.¹²⁸ I den forbindelse fremgår det af lovforslaget, at regeringen ikke mener, at seksualforbrydelser på afstand bør reguleres i en særskilt bestemmelse. De mener således, at de tilfælde, hvor en person overtales (eller tvinges) til at begå eller tolerere en seksuel handling, blot skal være omfattet af allerede eksisterende bestemmelser om voldtægt, seksuelt overgreb med videre. Af lovforslaget fremgår, at der af Stockholms Universitet (Kriminologiske Institution) samt Brottsförebyggande rådet, Brå¹²⁹, er fremført argumenter for, at en sådan udvidelse af eksempelvis voldtægtsbestemmelsen betyder, at begrebet voldtægt fjernes yderligere fra den generelle forståelse af begrebet. Den svenske regering mener dog ikke, at begrebet voldtægt længere har den betydning, det engang havde, idet de mener, at voldtægtsforbrydelsen ikke længere betragtes som en personfarlig forbrydelse, og en udvidelse af bestemmelsen mener de således er i tråd med, hvordan begrebet voldtægt de seneste år har udviklet sig.¹³⁰

I forhold til kravet om tilstedeværelse i realtid, fremgår det af lovforslaget, at Högsta domstolens afgørelse NJA 2018 s. 1103, ifølge den svenske regering, ikke skal opfattes sådan, at det kræves, at gerningsmanden deltager gennem billede- eller videotransmittering, men at også en telefonsamtale vil kunne opfylde kravet.¹³¹ Dertil bemærkes, at den svenske regering mener, at det fremover ikke skal være et krav, at der skal ske dokumentation af den seksuelle handling eller anden feedback til gerningsmanden, men at det er tilstrækkeligt, at en gerningsmand formår nogle at udføre eller tåle en seksuel handling.¹³² På den måde vil den svenske regering således med lovforslaget afskaffe kravet om tilstedeværelse i realtid, førend der kan ske domsfældelse for en seksualforbrydelse på afstand.

Ydermere fremgår det af lovforslaget, at der skal tages hensyn til graden af krænkelse i forhold til klassificeringen af forbrydelsen. Spørgsmålet om en seksuel handling kan udgøre voldtægt, altså om en seksuel handling udført af forurettede selv kan anses for at udgøre en lige så alvorlig krænkelse som samleje, kan ikke besvares generelt. Da der er tale om en vurdering af alvorligheden af krænkelsen af den personlige integritet, kan den seksuelle handling ikke ses isoleret, men skal

¹²⁸ Regeringens proposition 2021/22:231 - Skärpt syn på våldtäkt och andra sexuella kränkningar, s. 21

¹²⁹ Brottsförebyggande rådet, Brå er det svenske råd for forebyggelse af kriminalitet, og underhører det svenske Justitsministerium

¹³⁰ Regeringens proposition 2021/22:231 - Skärpt syn på våldtäkt och andra sexuella kränkningar, s. 25

¹³¹ Regeringens proposition 2021/22:231 - Skärpt syn på våldtäkt och andra sexuella kränkningar, s. 24f.

¹³² Regeringens proposition 2021/22:231 - Skärpt syn på våldtäkt och andra sexuella kränkningar, s. 29

placeres i den sammenhæng, den sker i. Dette er således også det, der allerede gælder, og som er udtalt i Högsta domstolens afgørelse NJA 2021 s. 827.

Samlet set er lovforslaget i høj grad i overensstemmelse med betænkningen “Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar - Betänkande av 2020 års sexualbrottsutredning”, og en vedtagelse af lovforslaget vil formentlig kunne skabe en mere klar retstilstand i Sverige. Derudover er lovforslaget enig med størstedelen af det, der er fremført i fremstillingens retspolitiske overvejelser, herunder at der er behov for at regulere det tilfælde, hvor en gerningsmand tvinger en forurettet til at udføre seksuelle handlinger på sig selv, samt at et krav om tilstedeværelse i realtid ikke skal være gældende, og slutteligt at der bør tages hensyn til de forskellige grader af krænkelse, som kan forelægge, når der er tale om en seksualforbrydelse på afstand. Dog ønskes det i lovforslaget, at seksualforbrydelser på afstand ikke skal reguleres særskilt, hvilket ikke er i tråd med det fremstillingen, under dens retspolitiske overvejelser, foreslår som den bedste mulighed. Dette må ses grundet i, at den svenske regering mener, at en udvidelse af voldtægtsbestemmelsen er i tråd med, hvordan begrebet voldtægt de seneste år har udviklet sig.

11. Litteraturliste

Bøger

- Blume, P., (2016), *Retssystemet og juridisk metode*, 3. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag
- Elholm, T. m.fl. (2022), *Kommenteret straffelov Speciel del*, 12. udgave, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag
- Elholm, T. m.fl. (2017), *Kommenteret straffelov speciel del*, 11. Udgave, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag.
- Evald, J. (2020), *Juridisk teori, metode og videnskab*, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag
- Munck-Hansen, C., (2018), *Retsvidenskabsteori*, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag
- Tvarnø, C. D. m.fl. (2014), *Retskilder & retsteorier*, 4. udgave, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag
- Vestergaard, J. m.fl. (2018), *Forbrydelser og andre strafbare forhold*, 3. udgave, Gjel-lerup Forlag
- Waaben, K. v. Langsted, L. B. (2014), *Strafferettens specielle del*, 6. udgave, Karnov Group
- Waaben, K. v. Langsted, L. B. (2015), *Strafferettens almindelige del*, 6. udgave, Karnov Group

Artikler

- Christensen, J. P., U 2017B.312, *Hvad kan man egentlig bruge juridisk litteratur til i praksis?*

Rapporter

- Justitsministeriet, *Værn mod voksne der krænker børn - Tiltag til bekæmpelse af seksuelle krænkelser mod børn*, maj 2021

Lovgivning

- Brottsbalk (lag 1962:700) med senere ændringer
- Lov om straff, LOV-2021-06-11-59
- Lovbekendtgørelse nr. 960 af 21. september 2004, straffeloven
- Lovbekendtgørelse nr. 1028 af 22. august 2013, straffeloven
- Lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20. september 2021, straffeloven

Ændringslove

- Lov nr. 633 af 12. juni 2013, ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning og lov om restaurationsvirksomhed og alkoholbevilling m.v
- Lov nr. 2208 af 29. december 2020, ændring af straffeloven

Lovforarbejder

- Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28
- Regeringens proposition 2021/22:231 - Skärpt syn på våldtäkt och andra sexuella kränkningar
- Betænkning nr. 1534/2012, Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser
- Betænkning nr. 1574/2020, Straffelovrådets betænkning om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse
- SOU 2021:43 Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar - Betänkande av 2020 års sexualbrottsutredning
- Regerings proposition 2004/05:45 - En ny sexualbrottslagstiftning
- Lovforslag nr. L 141 fremsat 6. februar 2013, Forslag til Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning og lov om restaurationsvirksomhed og alkoholbevilling m.v.
- Lovforslag nr. L 85 fremsat 11. november 2020, Forslag til Lov om ændring af straffeloven

Retspraksis

Dansk retspraksis

- S-7-1882-2020
(Esbjerg-sagen)
- TfK 2013.209 V
- TfK 2013.909 V
- TfK 2016.694 Ø
- TfK 2019.595/2 V
- TfK 2022.143 Ø
- UfR 2019.497 H
- UfR 2022.76 V

Norsk retspraksis

- HR-2017-1282-A
- HR-2019-2385-A
- HR-2019-721-A

Svensk retspraksis

- NJA 2015 s. 501
- NJA 2018. s. 1103
- NJA 2021 s. 827

Antal tegn

Ordoptælling		?	×
Statistik:			
Sider		66	
Ord		20,111	
Tegn (uden mellemrum)		112,586	
Tegn (med mellemrum)		132,567	
Afsnit		325	
Linjer		1,800	
☐	Medtag tekstfelter, fodnoter og slutnoter		
Luk			